

Statliga företag

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 2011 års redogörelse för företag med statligt ägande (skr. 2010/11:140). Utskottet föreslår att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Utskottet avstyrker vidare ett tjugotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Motionsyrkandena rör försäljning av statliga företag, ägarstyrning, jämställdhet, löner för ledande befattningshavare och bolagen SAS AB, Sveaskog AB och Vattenfall AB. I tolv olika reservationer från företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet följs vissa yrkanden upp.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Skrivelsen om statliga företag	7
Motionerna	8
Inledning	8
Motioner om försäljning av företag med statligt ägande	8
Försäljningsbemyndiganden	8
Försäljning av ytterligare statliga bolag	9
Nordea Bank AB	10
SAS AB	10
Lernia AB	11
Motioner om förvaltning av statliga företag	12
Allmänt om ägarstyrning av statliga företag	12
Jämställdhet inom statliga företag	13
Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag	13
Vattenfall AB	13
Sveaskog AB	15
Vissa kompletterande uppgifter	16
Tidigare riksdagsbehandling	16
Information i budgetpropositionen	17
Försäljningsbemyndiganden	19
Utredning om Regeringskansliets förvaltning av de statligt ägda bolagen	19
Jämställdhet inom statliga företag	20
Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag	21
Vattenfall AB	21
Nordea Bank AB	24
SAS AB	25
Sveaskog AB	26
Information av statssekreterare Erik Thedéen	27
Utskottets ställningstagande	27
Inledning	27
Försäljning av statliga företag	27
SAS AB	29
Allmänt om ägarstyrning av statliga företag	29
Jämställdhet inom statliga företag	30
Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag	30
Vattenfall AB	31
Statligt ägd skog	32
Sveaskog AB:s jaktarrenden	32
Skrivelsen om företag med statligt ägande	32
Reservationer	33
1. Försäljning av statliga företag, punkt 1 (S, V)	33
2. Försäljning av statliga företag, punkt 1 (SD)	35

3. Försäljning av statliga företag, punkt 1 – motiveringen (MP)	36
4. SAS AB, punkt 2 (MP)	37
5. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag, punkt 3 (S, SD, V)	39
6. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag, punkt 3 – motiveringen (MP)	40
7. Jämställdhet inom statliga företag, punkt 4 (S, MP, V)	41
8. Vattenfall AB, punkt 6 (S)	42
9. Vattenfall AB, punkt 6 (MP)	43
10. Vattenfall AB, punkt 6 (V)	45
11. Statligt ägd skog, punkt 7 (V)	47
12. Sveaskog AB:s jaktarrenden, punkt 8 (S, SD, V)	48
Särskilda yttranden	50
1. SAS AB, punkt 2 (SD)	50
2. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag, punkt 3 (MP)	50
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Skrivelsen	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	51
<i>Bilaga 2</i>	
Företag med statligt ägande	54

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Försäljning av statliga företag

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N234 av Johan Forssell och Margareta Cederfelt (båda M),

2011/12:N305 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda M),

2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt

2011/12:N413 av David Lång och Mikael Jansson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (S, V)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (MP) – motiveringen

2. SAS AB

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N256 av Ulf Holm m.fl. (MP) och

2011/12:N292 av Oskar Öholm (M).

Reservation 4 (MP)

3. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 4 samt

2011/12:N387 av Sven-Erik Bucht m.fl. (S).

Reservation 5 (S, SD, V)

Reservation 6 (MP) – motiveringen

4. Jämställdhet inom statliga företag

Riksdagen avslår motion

2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 7 (S, MP, V)

5. Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag

Riksdagen avslår motion

2011/12:N262 av Hans Hoff (S).

6. Vattenfall AB

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:MJ459 av Jan Lindholm (MP) yrkande 5,

2011/12:N221 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2,

2011/12:N257 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 6,

2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och

2011/12:N385 av Jörgen Hellman m.fl. (S).

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (MP)

Reservation 10 (V)

7. Statligt ägd skog

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ332 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Reservation 11 (V)

8. Sveaskog AB:s jaktarrenden

Riksdagen avslår motion

2011/12:N265 av Helén Pettersson i Umeå och Maria Stenberg (båda S).

Reservation 12 (S, SD, V)

9. Skrivelsen om företag med statligt ägande

Riksdagen lägger skrivelse 2010/11:140 till handlingarna.

Stockholm den 15 november 2011

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jonas Eriksson (MP), Lars Johansson (S), Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ann-Kristine Johansson (S), Eva Flyborg (FP), Börje Vestlund (S), Helena Lindahl (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Borian Åberg (M) och Ingela Nylund Watz (S).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlas

- regeringens skrivelse 2010/11:140 med 2011 års redogörelse för företag med statligt ägande,
- 21 motionsyrkanden om statliga företag från allmänna motionstiden.

Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Statssekreterare Erik Thedéen, Finansdepartementet, har inför utskottet lämnat information om företagen med statligt ägande.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna. Ett tjuvogtal motionsyrkanden som rör försäljning av statliga företag, ägarstyrning, jämställdhet, löner för ledande befattningshavare och bolagen SAS AB, Sveaskog AB och Vattenfall AB avslås av riksdagen.

Jämför reservationerna 1 (S, V), 2 (SD), 3 (MP), 4 (MP), 5 (S, SD, V), 6 (MP), 7 (S, MP, V), 8 (S), 9 (MP), 10 (V), 11 (V) och 12 (S, SD, V) och särskilda yttrandena 1 (SD) och 2 (MP).

Skrivelsen om statliga företag

I skrivelse 2010/11:140 lämnar regeringen sin årliga redogörelse för förvaltningen av statens företagsägande. I redogörelsen, som lämnades till riksdagen i juni 2011, beskrivs utvecklingen under 2010 och t.o.m. maj 2011. I redovisningen ingår dels aktiebolag vars aktier förvaltas av Regeringskansliet, dels organisationen Svenska Skeppshypotekskassan. En förteckning över de företag som ingår i den statliga företagsfären återfinns i bilaga 2.

Systemet med årliga redogörelser från regeringen baseras på ett beslut av riksdagen våren 1981 (prop. 1980/81:22, bet. 1980/81:NU29). Redogörelsen har under åren utvecklats till både form och innehåll. Syftet är att ge en beskrivning över statens företagsägande och de värden som finns i de statligt ägda företagen. Verksamhetsberättelsen liksom delårsrapporterna finns tillgängliga på regeringens webbplats.

I verksamhetsberättelsen redogör regeringen för statens ägarpolicy och hur förvaltningen och företagen har utvecklats under året. Värdeskapande är ett övergripande mål för förvaltningen av företag med statligt ägande. Detta innebär bl.a. att ge företagen förutsättningar och möjligheter att utvecklas och att fortsätta konkurrera på sina marknader. Det är inte självklart att staten ska äga dessa företag, men så länge staten är ägare är det viktigt att staten fortsätter att vara aktiv, agerar på ett professionellt sätt och är tydlig i sin ägarroll. För regeringen innefattar det bl.a. att gå igenom portföljen av företag för att pröva skälen för fortsatt statligt ägande men också att analysera företagens olika uppdrag och inriktningar. En annan del av detta arbete är att se över statlig affärsverksamhet som bedrivs i myndighetsform, vilket kan leda till att nya statligt ägda företag bildas samtidigt som konkurrensen förbättras på vissa marknader. I avsnittet om ägarpolicy finns information om statens förvaltningskostnader för bl.a. interna kostnader och köpta tjänster.

I årets verksamhetsberättelse beskrivs hur processen för att nominera styrelseledamöter går till och styrelsens ansvar enligt aktiebolagslagen (2005:551). Dessutom finns ett utökat avsnitt om hur regeringens riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare har tillämpats i de statligt ägda företagen. Vidare innehåller skrivelsen ett avsnitt om hållbar utveckling som beskriver hållbarhetsarbetet i de statligt ägda företagen, med beskrivningar av hur två statligt ägda företag, Swedavia AB och Jernhusen AB, arbetar med hållbarhetsfrågor. Dessutom redovisas en tabell över hur de statligt ägda företagen har beskrivit sitt hållbarhetsarbete. Könsuppdelad statistik finns för vd, ledningsgrupp och styrelse. En sammanställning av fördelningen mellan revisionsarvoden och övriga arvoden som utbetalats till revisorer presenteras. Vidare lämnas redovisningar avseende en konsoliderad balans- och resultaträkning och beslutade utdelningar och anslag till statligt ägda företag.

Presentationerna av de olika statliga företagen innehåller en ekonomisk redovisning, en presentation av företagets verksamhet och mål samt en utvärdering av det gångna året. Av presentationen framgår också om företaget har en etikpolicy, en jämställdhetspolicy, en miljöpolicy, ett miljöledningssystem, en finansiell redovisning enligt internationell standard (International Financial Reporting Standards) och en hållbarhetsredovisning enligt internationella riktlinjer (Global Reporting Initiative). En redovisning lämnas av könsfördelning för företagets anställda, ledningsgrupp och styrelse.

Motionerna

Inledning

Ingen motion har väckts med anledning av regeringens skrivelse. I betänkandet behandlas 21 motionsyrkanden från allmänna motionstiden. I den följande redovisningen har yrkandena delats upp i två huvudgrupper, nämligen motioner om försäljning av företag med statligt ägande och motioner om förvaltning av dessa företag. Grupperna ska inte ses som varandra uteslutande.

Motioner om försäljning av företag med statligt ägande

Försäljningsbemyndiganden

I kommittémotion 2011/12:N345 (S) föreslås ett tillkännagivande om inriktningen för företag med statligt ägande. Regeringens syn på det statliga ägandet är djupt oroande, anser motionärerna. I stället för att se den statliga ägarstyrningen som en möjlighet för en omställning till en värdeburen tillväxt sägs regeringen ha den ideologiska ansatsen att staten i förlängningen inte ska äga några företag. Regeringen har deklarerat att det statliga ägandet ska minskas, samtidigt som utförsäljningarna ska ske på ett

ansvarsfullt sätt och intäkterna användas för att betala av på statsskulden. Ur rent ekonomisk synvinkel är regeringens försäljningsplaner dock ytterst tveksamma, menar motionärerna. De hänvisar till att intäkterna från de planerade försäljningarna under mandatperioden var avsedda att användas för amortering av statsskulden, vilket kan beräknas medföra ca 5 miljarder kronor om året i minskade ränteutgifter för staten. Detta är dock ett betydligt mindre belopp än de utdelningar som staten får från det statliga ägandet. För 2010 uppgick de totala utdelningarna till 38,5 miljarder kronor. Stabila statsfinanser är en grundläggande del av Socialdemokraternas ekonomiska politik. Det finns klara risker med en för hög offentlig skuldsättning, men Sverige befinner sig inte i ett läge där fördelarna med att ytterligare reducera statsskulden uppväger nackdelarna med att sälja ut strategiska tillgångar, säger motionärerna. De påpekar att Socialdemokraterna värnar det statliga ägandet och säger nej till försäljningar som drivs av ideologiska skäl. De beslut om återkallande av försäljningsbemyndiganden som riksdagen fattade våren 2011 välkomnas av motionärerna.

Två tillkännagivanden föreslås i motion 2011/12:N413 (SD) – dels om att de bemyndiganden som regeringen har att sälja statliga bolag ska återkallas till dess att regeringen har presenterat en hållbar strategi för det statliga ägandet, dels om att statliga inkomster som kommer av aktieutdelningar från statliga bolag eller försäljning av statlig egendom ska användas till att utöka det statliga engagemanget i viktiga svenska samhällsfunktioner. Regeringen tycks ha som mål att optimera de statliga bolagens kapitalstruktur för att därefter bjuda ut dem till försäljning, hävdar motionärerna. De menar att när Socialdemokraterna regerade verkade strategin vara att upprätthålla ett maximalt antal anställda i de statliga bolagen. I stället bör strategin vara, så långt det är möjligt, att garantera ett väl fungerande samhälle. Vissa viktiga samhällsfunktioner bör vara statligt ägda till 100 %, t.ex. LKAB, Vattenfall AB och bolag som prospekterar efter uran. I andra fall kan staten ha en stark ställning som delägare, t.ex. i bolag som tillhandahåller viktig infrastruktur som Telia Sonera AB, åtminstone så länge bolaget äger accessnätet. Det finns dock statliga bolag som kan säljas i ett gynnsamt marknadsläge, anser motionärerna. Regeringen bör definiera och utreda vilka verksamheter som är av särskild vikt för Sveriges invånare och därefter återkomma till riksdagen med en plan för hur detta ska säkerställas. En sådan plan bör fokusera på verksamheter såsom infrastruktur, livsmedelsförsörjning, naturtillgångar, el, energi och försvarsmateriel. I de fall insatser från staten behöver göras ska inkomster från aktieutdelningar och försäljningar av statlig egendom användas för att finansiera dem, anför motionärerna.

Försäljning av ytterligare statliga bolag

I motion 2011/12:N234 (M) begärs ett tillkännagivande om försäljning av statliga bolag. Det är rimligt att staten är huvudägare i vissa bolag på grund av att det finns ett samhällsintresse, men i andra fall skulle bolagen

lika gärna kunna ägas av privata intressen, anser motionärerna. En viktig princip är att staten inte ska verka på marknader med en fungerande konkurrens. Motionärerna anser att regeringen bör sälja de bolag där det inte finns ett tydligt samhällsintresse för statligt ägande, på grund av dels principiella skäl, dels effektivitetsskäl. De bolag som bör vara prioriterade för försäljning är SBAB Bank AB och statens resterande post i Nordea Bank AB. Dessa bolag verkar på marknader med en fungerande konkurrens. Dessutom har finansmarknaden varit mycket turbulent de senaste åren, och skattebetalarna ska inte behöva betala kostnaden för eventuella finansbubblor, anser motionärerna. Intäkter av framtida försäljningar av statliga bolag bör gå till att ytterligare amortera av statsskulden. Ett grundläggande villkor för en försäljning är att det går att få ett bra pris för bolaget eller den statliga aktieposten, och processen ska vara transparent och det ska göras ordentliga uppföljningar av de försäljningar som genomförs, anför motionärerna.

Nordea Bank AB

Riksdagen bör besluta att dra tillbaka bemyndigandet för regeringen att sälja den kvarvarande aktieposten i Nordea Bank AB, föreslås det genom en begäran om ett tillkännagivande i kommittémotion 2011/12:N345 (S). Staten har nyligen minskat sin ägarandel i Nordea Bank, konstaterar motionärerna. De menar att regeringens avsikt att ytterligare minska det statliga ägandet i banken aktualiserar frågan om att dra tillbaka det bemyndigande som riksdagen gett till regeringen. Motionärerna anser att det finns ett intresse av att bevara en kontrollstation från statens sida, eftersom Nordea Bank är ett gott exempel på hur ett långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhälleliga, än de engångsintäkter som en försäljning kan ge. Nordea Bank är ett av Sveriges viktigaste företag, med stor betydelse för Stockholms attraktionskraft som finanscentrum i norra Europa, och staten har varit en aktiv och ansvars-tagande ägare, säger motionärerna.

SAS AB

Regeringen bör se över möjligheterna att vid lämplig tidpunkt avveckla sitt ägande av SAS AB, anför det i motion 2011/12:N292 (M). En god utgångspunkt för statligt ägande av bolag är att ägandet måste ge ett stort mervärde för skattebetalarna och vara förknippat med ett mycket tydligt syfte, anser motionären. Han menar att de villkoren inte är uppfyllda vad gäller statens ägande i SAS. Sedan avregleringen, i Sverige och i Europa, har nya flygbolag tillkommit, destinationerna blivit fler och priserna lägre. Marknaden är komplicerad och ett framgångsrikt bolag måste kunna hantera stora kostnader och ha tillgång till riskvilliga investerare. Flygmarknaden är konkurrensutsatt och välfungerande. Mot den bakgrunden har motionären svårt att se vad som motiverar statens ägande av ett flygbolag.

I motion 2011/12:N256 (MP) begärs ett tillkännagivande om att statens andel i SAS ska avyttras. SAS är ett bolag som länge har haft stora ekonomiska problem, säger motionärerna och erinrar om att staten har varit tvungen att gå in med ägartillskott. Våren 2009 och våren 2010 bemyndigade riksdagen regeringen att delta i nyemissioner (prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40, yttr. 2008/09:NU7y respektive prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, yttr. 2009/10:NU2y). Miljöpartiet föreslog vid båda tillfällena att riksdagen skulle avslå regeringens begäran om att delta i nyemissionerna. Partiet har tidigare, i samband med propositionen om försäljning av vissa statligt ägda företag (prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16), föreslagit att statens andel i SAS ska säljas, eftersom det är svårt att se någon samhällspolitisk nytta med att staten äger flygbolag. Tidigare när verksamheten var ny och det var monopol åtminstone på inrikesflyget fanns anledningar till statligt ägande, men när flygtrafiken är konkurrensutsatt kan det statliga ägandet snarare vara en hämsko när det gäller att reglera och ställa hårdare miljökrav på flygtrafiken, menar motionärerna. De anser att staten i huvudsak inte bör äga företag som finns på fungerande, konkurrensutsatta marknader. Regeringen bör aktivt arbeta för att hitta en ny ägare till statens andel i SAS, och riksdagen bör uppmana regeringen att snarast möjligt inleda en försäljning, anför motionärerna.

Lernia AB

I motion 2011/12:N305 (M) begärs ett tillkännagivande om försäljning av Lernia AB. Regeringens åsikt är att statens uppgift är att ange de ramar och regler som ska gälla för näringsliv och företag och att staten i princip inte bör äga bolag som verkar på kommersiella marknader med fungerande konkurrens, såvida bolaget inte har ett särskilt samhällsuppdrag som är svårt att klara på något annat sätt, påpekar motionärerna. Marknaden för bemannings- och utbildningstjänster är växande och välfungerande och har fristående aktörer. Lernia intar omsättningsmässigt femte plats bland Sveriges största bemannings- och utbildningsföretag. Det statliga ägandet av Lernia är ett problem, anser motionärerna och hänvisar till att staten genom ägandet blir både beställare och utförare, t.ex. tillhandahåller Lernia jobbcoachning genom Arbetsförmedlingen. Staten ansvarar också för att granska utbildningsverksamhetens kvalitet, vilket innebär att staten granskar sig själv när det gäller Lernia. Eftersom staten reglerar marknaden blir staten både domare och spelare, vilket riskerar att snedvrider konkurrensen, anser motionärerna. De menar också att det statliga ägandet riskerar att begränsa Lernia från att utveckla verksamheten på det sätt som företaget finner bäst. Staten bör sälja Lernia och låta företaget bli en jämlik aktör med övriga företag på marknaden, anför motionärerna.

Motioner om förvaltning av statliga företag

Allmänt om ägarstyrning av statliga företag

Två tillkännagivanden föreslås i kommittémotion 2011/12:N345 (S), nämligen om vikten av att värna och utveckla det långsiktiga ägandet och ägarstyrningen av företag med statligt ägande och om vikten av att värna de gemensamma tillgångarna som företag med statligt ägande utgör. Företag med statligt ägande fyller viktiga samhällsfunktioner, säger motionärerna och exemplifierar med Vattenfall AB. Genom att bolaget behålls i statlig ägo anses staten få ett verktyg för att påskynda den gröna omställningen av energisystemet. Andra exempel på statliga företag som fyller viktiga samhällsfunktioner är Post Nord AB, SJ AB och Telia Sonera AB. SBAB Bank kan, med rätt styrning, användas för att främja stabiliteten på bolånemarknaden, anser motionärerna. De menar att riksdagens nej till en börsnotering av Post Nord innebär bättre möjligheter att utveckla en snabb och säker postservice i hela landet. Telia Sonera kontrollerar viktig strategisk infrastruktur, såsom det fasta koptarnätet och stora delar av bredbandsnätet, vilken inte bör överlåtas till privata eller utländska intressen. Styrningen av de statliga bolagen måste hanteras långsiktigt och ansvarsfullt, och staten har ett ansvar både för de enskilda företagen och för samhällsutvecklingen i stort, anför motionärerna. Därför skulle motionärerna välkomna initiativ till en bred, parlamentarisk diskussion kring styrningen av de statliga bolagen. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska lämna förslag till hur de verksamheter inom Regeringskansliet som ansvarar för förvaltningen av företag med statligt ägande bör bedrivas och organiseras (se vidare i det följande). Motionärerna hade hellre sett en parlamentarisk översyn av den statliga ägarmodellen i syfte att utveckla de statliga företagen och ställer sig kritiska till förslag där effektiviteten går ut över den parlamentariska insynen i och kontrollen av de statliga företagen.

I motion 2011/12:N387 (S) begärs ett tillkännagivande om fortsatt statligt ägande och ägarstyrning i statliga bolag. Sverige har ett flertal strategiskt viktiga statliga bolag, t.ex. LKAB, Vattenfall AB och Sveaskog AB, påpekar motionärerna. Bolagen har varit mycket lönsamma och under lång tid genererat stora vinster som kunnat nyttjas för byggande av infrastruktur och finansiering av välfärd. Dessa bolag bör behållas i statlig ägo och utvecklas, anser motionärerna. De konstaterar att grunden för bolagens verksamhet är naturtillgångar, såsom mineraler, vatten, skog och natur, som har stor betydelse för tillväxten och välfärden. De nämnda bolagen har också stor betydelse för sysselsättningen på berörda orter. Riksdagen bör överväga hur de aktuella bolagen kan säkerställas i statens ägo, anför motionärerna. De anser att staten som ägare bör ta ett aktivt ägaransvar och via ägardirektiv ge bolagen ett ansvar för att det kommer till stånd även en vidareförädling av de råvaror och nyttigheter som utvinns.

Jämställdhet inom statliga företag

I kommittémotion 2011/12:N345 (S) föreslås ett tillkännagivande om vikten av att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar inom företag med statligt ägande. De statliga företagen ska vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet och aktivt sträva efter att ta till vara de kompetenser som både kvinnor och män besitter, framför allt när det gäller tillsättningar på chefspositioner, anser motionärerna. De håller med om det som sägs i regeringens skrivelse om att det är av stor vikt att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar.

Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag

Ett tillkännagivande om lönesättningen i statliga bolag begärs i motion 2011/12:N262 (S). Lönenivåer för personer med ledande befattningar i statliga bolag når många gånger orimliga nivåer, anser motionären. Han föreslår att staten ska ta fram nya riktlinjer, där statsministerns ersättning görs till utgångspunkt, i stället för att bolagen på egen hand sätter lönerna. Lön och förmåner för ledande befattningshavare i övriga delar av den statliga förvaltningen tar sin utgångspunkt i vilket ansvar och vilken arbetsbelastning de har jämfört mot regeringschefen och dennes ersättning, säger motionären. Han menar att det är rimligt att motsvarande regler gäller för ledande befattningshavare i statliga bolag.

Vattenfall AB

Vattenfall AB:s roll inom energipolitiken är föremål för yrkande i fem motioner.

I kommittémotion 2011/12:N343 (S) begärs ett tillkännagivande om vikten av att Vattenfall är en pådrivande aktör för att främja ett hållbart energisystem. Motionärerna anser att Vattenfall ska öka investeringarna i förnybar energi. Vattenfall ska vara ledande i omställningen av energisystemet och pådrivande i energiomställningen i Sverige och Europa. Regeringen har sänkt ambitionerna för Vattenfall, hävdar motionärerna. De menar att Vattenfall ska vara en aktiv och pådrivande aktör för att påskynda den gröna omställningen av energisystemet. Den svenska industrin är också beroende av en långsiktig och pålitlig energiförsörjning för att kunna behålla sin konkurrenskraft. Vattenfall i statlig ägo utgör en viktig pusselbit för den svenska energi- och industripolitiken, anför motionärerna.

Ett tillkännagivande om Vattenfall och energipolitiken föreslås i motion 2011/12:N385 (S). Regeringen bör ge Vattenfall i uppdrag att ta en större och mer aktiv roll i omställningen till ett mer hållbart samhälle, anför motionärerna. De anser att ambitionsnivån bör höjas och att Vattenfall bör ta ett större ansvar för investeringar i ny teknik, i pilot- och demonstrationsanläggningar för förnybara energikällor och i effektivare elöverföring.

Vattenfall har betytt mycket när det gäller energiutbyggnaden och kommer att betyda mycket i den framtida energiomställningen, varför Vattenfall även i fortsättningen måste vara helägt av staten, anför motionärerna.

Vattenfall bör ges i uppdrag att ta fram en strategi för hur bolagets verksamhet ska ställas om till att bli baserad helt på förnybar energi till 2030, anför det i partimotion 2011/12:N257 (MP). I mer än tio år har Miljöpartiet motsatt sig Vattenfalls engagemang i de tyska kolkraftverken. Staten måste som ägare av Vattenfall ta ansvar för bolagets verksamhet även när den sker utomlands, anser motionärerna. De menar att de nuvarande ägardirektiven för Vattenfall ger för dålig styrning till en omställning till produktion av förnybar energi. I september 2010 presenterade Vattenfalls ledning en ny strategi för bolaget, enligt vilken bolaget fram till 2020 ska fokusera på vissa marknader, bl.a. den tyska, och minska utsläppen av klimatgaser från 90 till 65 miljoner ton. Strategin är mycket otydlig och bygger, förutom att delar av den utländska kol- och fossilgasproduktionen ska säljas, på introduktion av en viss del biobränslen i de tyska kolkraftverken och en höjning av effektiviteten, säger motionärerna. De menar att ingen av dessa åtgärder kan förväntas komma att minska utsläppen med 25 miljoner ton per år. Även om detta mål skulle nås innebär det att Vattenfall 2020 skulle komma att släppa ut mer klimatgaser än vad hela Sverige gör. Att sälja den omfattande kolkraftsverksamhet som Vattenfall byggt upp i Tyskland till en annan ägare innebär ingen miljövinst, anför motionärerna vidare. Inriktningen måste därför vara avveckling. Bortom 2020 har Vattenfall inga mål för utsläppsminskning. Motionärerna anser att Vattenfall behöver en tydligare strategi, där fokus sätts på utveckling av energiproduktionen i Sverige och att bolaget som helhet strävar mot ett mål om 100 % förnybar energi. Bolaget behöver skarpare mål och en strategi som inte är helt avhängig avskiljning och lagring av koldioxid, anför motionärerna.

Riksdagen föreslås i motion 2011/12: MJ459 (MP) att genom ett tillkännagivande betona regeringens ansvar för att helägda bolag inte ska tillåtas agera i strid med de mål riksdagen har satt upp för klimatarbetet. Regeringen bör ta ansvar för att statligt ägda bolags investeringar bidrar till att minska utsläppen av koldioxid. Detta bör särskilt gälla de bolag där staten har ett majoritetsägande. Det bör t.ex. innebära att Vattenfalls investeringar inte ska kunna användas för inköp av redan existerande energiteknik, anför motionären. Han anser att bolaget i stället bör investera i ny, långsiktigt hållbar energiteknik, även om det kortsiktigt inte är företagsekonomiskt lönsamt. Post Nord AB bör sluta använda fossilberoende fordon, och de statliga fastighetsbolagen Akademiska hus AB och Vasallen AB bör snarast investera för att bli nettoleverantörer av el och värme på el- och fjärrvärmenäten i sin omgivning, föreslår motionären vidare.

I kommittémotion 2011/12:N221 (V) föreslås två tillkännagivanden – dels om kärnkraften, Vattenfalls affärer och miljömål, dels om ägardirektiv och styrdokument för Vattenfall. I maj 2011 meddelade förbundskansler

Angela Merkel att Tyskland kommer att avveckla sin kärnkraft till 2022, erinrar motionärerna om. Att Sverige skulle avveckla kärnkraften under stor brådska som Tyskland gör är ett scenario som Vänsterpartiet har varnat för. En olycka i Sverige skulle förmodligen leda till att kärnkraften fick avvecklas snabbt, ogenomtänkt och med dåliga alternativ, anför motionärerna. Vattenfall äger kärnkraftverk i Tyskland som bolaget investerat tungt i, som står stilla och som med all sannolikhet inte får öppnas igen, säger motionärerna. Detta innebär förluster för Vattenfall på ett antal miljarder kronor. Det holländska energiföretaget Nuon (som huvudsakligen producerar gas) köptes för 100 miljarder kronor, påpekar motionärerna och betecknar detta som ett överpris. Köpet innebar att Vattenfall blev störst i Europa vad gäller koldioxidutsläpp. Båda de nämnda innehaven är, enligt motionärerna, exempel på ett agerande som strider mot de miljömässiga mål som Vattenfall har att verka under. Motionärerna anser att ägardirektiven för Vattenfall måste bli tydligare. De föreslår att en i motionen angiven portalparagraf ska finnas med i Vattenfalls bolagsordning. I motionen föreslås vidare att nio särskilda paragrafer som preciseras i motionen ska finnas med i en ny bolagsordning och att regeringen ska besluta om sex styrdokument för styrelse och ledning, vilka också preciseras i motionen.

Sveaskog AB

I motion 2011/12:N265 (S) begärs ett tillkännagivande om att Sveaskog AB:s arrendepriiser ska vara rimliga och inte marknadsledande. Sveaskog har under den senaste tiden genomfört betydande höjningar av sina jaktarrenden i de norra delarna av landet, säger motionärerna. De påpekar att bofasta jägare och jaktlag som under lång tid har arrenderat marker ofta tar ett stort ansvar för de marker de jagar på och de viltstammar som de förvaltar. Att i stället arrendera ut marken till jägare och jaktlag som har råd att betala arrendena riskerar att minska långsiktigheten i viltstammarnas förvaltning, befarar motionärerna. De anser att Sveaskog inte bör höja priserna på jaktarrenden, så att de bofasta i de aktuella områdena inte har råd att fortsätta arrendera. Ett statligt bolag bör värna dem som tar ansvar för långsiktighet och god viltvård och ge förutsättningar för att människor kan bo kvar i glesbygd, anför motionärerna.

Det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett nytt bolag, anför det i kommittémotion 2011/12: MJ332 (V). Ett sådant bolag bör inte ha avkastning som främsta mål utan en hållbar användning av skogens resurser. De vinstkrav som regeringen för närvarande ställer på bl.a. Sveaskog gör det svårt för statliga skogsbolag och förvaltare att avstå från produktiva skogar till andra intressen, anser motionärerna. De vill att det föreslagna nya bolaget ska åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Staten bör även fortsättningsvis tillhandahålla ersättningsmark vid skydd av värdefull natur även ovan odlingsgränsen och då i samråd med rennäringen, anför motionärerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet behandlade senast i mars 2011 frågor om statliga företag i ett betänkande (bet. 2010/11:NU7) motsvarande det här aktuella. I det nämnda betänkandet behandlades också en redogörelse från Riksrevisionens styrelse om AB Svensk Exportkredit (2010/11:RRS6). Utskottet föreslog, med anledning av ett par motioner, att riksdagen skulle återkalla det bemyndigande som riksdagen lämnade våren 2007 om att regeringen fick avyttra statens aktier i Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB. Vidare föreslogs riksdagen besluta att återkalla det bemyndigande som riksdagen lämnade våren 2008 om att regeringen fick minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i Posten Norden AB. Utskottet ansåg också att riksdagen skulle återkalla det bemyndigande som riksdagen lämnade våren 2001 avseende dåvarande Telia AB och de bemyndiganden som riksdagen lämnade våren 2007 avseende Telia Sonera AB och göra ett tillkännagivande om accessnätet. I en reservation (M, FP, C, KD) avvisades utskottets nu nämnda förslag.

Utskottet föreslog vidare att riksdagen, genom ett tillkännagivande och med bifall till ett motionsyrkande, skulle klargöra att Vattenfall AB ska förbli ett helägt statligt bolag. Detta avvisades i en reservation (M, FP, C, KD). Slutligen avstyrkte utskottet ett tjugotal motionsyrkanden om specifika företag med statligt ägande – Nordea Bank AB, AB Svenska Spel, Lernia AB, SAS AB, Vattenfall AB (vad gäller bolagets uppdrag), SJ AB, Sveaskog AB och AB Svensk Exportkredit – samt yrkanden allmänt om ägarstyrning och jämställdhet. När det gällde Svensk Exportkredit förutsatte utskottet att regeringen för riksdagen redovisar slutsatser och viktiga åtgärder med anledning av Riksrevisionens granskning av bolaget och redogör för sin ägarstyrning av bolaget. Utskottet föreslog att regeringens skrivelse och redogörelsen från Riksrevisionens styrelse skulle läggas till handlingarna.

Riksdagen följde utskottet i alla avseenden.

Under föregående riksmöte behandlade utskottet också ett par frågor om enskilda företag med statligt ägande, på basis av förslag av regeringen i budgetpropositionen och en redovisning i en skrivelse. Den förstnämnda frågan gällde företaget Teracom AB, där riksdagen i december 2010 fattade beslut om att godkänna att det införs en ny koncernstruktur för Teracom AB (prop. 2010/11:1 utg.omr. 24 Näringsliv, bet. 2010/11:NU1). Den andra frågan gällde regeringens skrivelse med redovisning av inriktningen av verksamheten hos Inlandsinnovation AB (skr. 2010/11:74, bet. 2010/11:NU16). Bakgrunden var att riksdagen i december 2010 hade beslutat att inrätta ett nytt statligt bolag för att främja innovation och företagande i stödområde A (prop. 2010/11:2, bet. 2010/11:FiU11, ytr. 2010/11:NU2y). Ett enhälligt näringsutskott förordade ett sådant riksdagsbeslut men påtalade samtidigt att det i regeringens förslag fanns oklarheter som

borde klarläggas innan verksamheten kunde påbörjas. Därför var riksdagsbeslutet villkorat av att regeringen skulle återkomma till riksdagen med en mer detaljerad redovisning av inriktningen av det nya bolagets verksamhet, innan den praktiska verksamheten i bolaget sattes i gång. Regeringen lämnade i skrivelsen den begärda redovisningen. Sammantaget ställde sig utskottet positivt till den inriktning av verksamheten för Inlandsinnovation som redovisades i skrivelsen. Samtidigt förutsatte utskottet att Näringsdepartementet på lämpligt sätt skulle återkomma till utskottet med information om resultatet av verksamheten. I en reservation (V) framfördes olika synpunkter på hur bolagets verksamhet borde bedrivas.

Under innevarande riksmöte kommer utskottet att i anslagsbetänkandet om utgiftsområde 24 Näringsliv (bet. 2011/12:NU1) behandla två frågor om statliga företag, på basis av förslag i budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1 utg.omr. 24). Ett förslag gäller ett bemyndigande till regeringen att avveckla Preaktio AB genom likvidation. Preaktio, tidigare V&S Latin America AB, är ett vilande statligt helägt aktiebolag som förvaltat resterande del av köpeskillingen från försäljningen av V&S Vin & Sprit AB i juli 2008. Det andra förslaget gäller ett bemyndigande till regeringen att under 2012 besluta om kapitaltillskott på högst 1 miljard kronor till Ersättningsmark i Sverige AB. Riksdagen bemyndigade våren 2010 regeringen att överföra fastigheter med en samlad areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog AB till staten för att därefter användas som ersättningsmark (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22). På bolagsstämman i april 2011 beslutades därför om en utdelning från Sveaskog av dotterbolaget Ersättningsmark i Sverige som äger 100 000 hektar produktiv skogsmark. Mot bakgrund av den beskattning som aktualiseras när skogsmarken överläts, kommer kapitaltillskott att behövas till det nybildade bolaget Ersättningsmark i Sverige. Om ingen eller mindre skatt än beräknat utgår kommer överskjutande kapital att återbetalas till staten i form av utdelning.

Information i budgetpropositionen

I budgetpropositionen för 2012 finns under avsnittet Politikens inriktning (prop. 2011/12:1 utg.omr. 24 s. 68) ett avsnitt om statliga företag med rubriken Ansvarsfullt ägande med värdeskapande i fokus. Där konstateras att staten är en av Sveriges största bolagsägare och att bolagen representerar stora värden och sammantaget hör till Sveriges största arbetsgivare. De ägs av alla svenska medborgare gemensamt, varför staten har ett stort ansvar att vara en aktiv och professionell ägare. För de bolag där det finns ett försäljningsbemyndigande inbegriper den aktiva förvaltningen även att förbereda och strukturera dem inför försäljning.

Regeringens övergripande mål för förvaltningen är att den långsiktiga, finansiella värdeutvecklingen med hänsyn till rimlig risk blir den bästa möjliga för ägaren och, i förekommande fall, att de särskilt beslutade samhälls-

uppdragen utförs. Alla företag oavsett ägare bör arbeta med frågor som rör hållbar utveckling och socialt ansvar. Detta gäller i synnerhet de statligt ägda bolagen som ska vara föredömen i dessa frågor. Andelen kvinnor som är styrelseordförande har ökat från 22 % 2006 till 37 % 2011, vilket jämförs med att det i de svenska börsbolagen finns endast 3 % kvinnliga styrelseordförande. Av de verkställande direktörerna i de statliga bolagen 2011 är 25 % kvinnor, jämfört med 11 % år 2010. Andelen kvinnor i ledningsgrupperna har ökat till 39 % från 35 % år 2010. Arbetet med att säkerställa att det finns kompetenta och välfungerande styrelser är ett av regeringens viktigaste verktyg för att uppnå målen för de statligt ägda bolagen.

När det gäller minskat bolagsäggande hänvisar regeringen till att den i budgetpropositionen för 2007 angav att följande principer och frågeställningar ska vara avgörande för om ett bolag ska vara i statlig ägo. Det finns inte skäl att sälja bolag som utvecklas bättre med staten som ägare eller där marknadsförhållandena är sådana att en försäljning skulle försämra konkurrensen eller motverka en god sysselsättningsutveckling. Ett fortsatt statligt ägande kan också vara motiverat om det föreligger särskilda nationella intressen eller samhällsuppdrag som svårigen kan hanteras utan ett statligt inflytande. Under 2006–2010 genomfördes försäljningar av aktier i statligt ägda bolag som totalt gav 98,9 miljarder kronor i försäljningsintäkter till staten. Försäljning har skett av aktier i Telia Sonera AB (17,9 miljarder kronor), OMX AB (2,1 miljarder kronor), Civitas Holding AB som ägde Vasakronan AB (24,6 miljarder kronor) och V&S Vin & Sprit AB (54,2 miljarder kronor). Under 2011 har försäljning av aktier i Nordea Bank AB gett ca 19 miljarder kronor och en försäljning av aktieinnehavet i Arbetslivsresurs AR AB 145 miljoner kronor. Regeringen avser att även fortsättningsvis pröva det statliga åtagandet och ta ansvar för de offentliga finanserna. I flera länder i Europa sker nu privatiseringar till följd av dessa länders höga skuldsättning. I Sverige vill regeringen genomföra ordnade försäljningar när marknadsförutsättningarna är goda och på så sätt stärka statsfinanserna. Av dessa skäl ligger regeringens politik att minska det statliga ägandet fast.

Regeringen redovisar att den sedan 2006 har genomfört ett analysarbete med att gå igenom de statligt ägda bolagen för att pröva skälen för ett fortsatt statligt ägande. Resultaten av genomgångarna kan leda till omstruktureringar, förändringar eller förtydliganden av bolagens uppdrag. Så länge staten äger bolagen är det viktigt att de ges möjlighet att utvecklas och växa för att fortsätta att skapa värde för ägaren. Ett led i detta är också att kontinuerligt optimera kapitalstrukturerna för de enskilda bolagen. Regeringen ser vidare löpande över den statliga affärsverksamhet som bedrivs i myndighetsform. Ett antal nya bolag har bildats av verksamheter som tidigare bedrivits i myndighetsform. Bolagiseringarna har främst skett för att öka förutsättningarna för konkurrensneutralitet, öka produktiviteten på mark-

naden och för att skapa effektivitetsvinster för samhället. Regeringen avser att med dessa utgångspunkter även fortsättningsvis pröva i vilken form statlig verksamhet ska bedrivas.

Försäljningsbemyndiganden

I motion 2011/12:N413 (SD) föreslås ett tillkännagivande om att de bemyndiganden som regeringen har att sälja statliga bolag ska återkallas till dess att regeringen har presenterat en hållbar strategi för det statliga ägandet. I regeringens skrivelse redovisas (s. 18) de företag för vilka riksdagen gett regeringen bemyndiganden att minska eller avveckla ägandet. Det gäller Arbetslivsresurs AR AB (prop. 2006/07:100, bet. 2006/07:FiU21), Nordea Bank AB (prop. 1991/92:69, bet. 1991/92:NU10 och prop. 2006/07:57, bet. 2006/07:NU16) och SAS AB (prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, yttr. 2011/12:NU2y). Dessutom har riksdagen bemyndigat regeringen att förändra ägandet i AB Svensk Bilprovning (prop. 2009/10:54, bet. 2009/10:NU10). När det gäller Arbetslivsresurs kan noteras att bolaget, efter det att skrivelsen hade avlämnats i juni 2011, såldes i augusti 2011.

Utredning om Regeringskansliets förvaltning av de statligt ägda bolagen

Regeringen tillkallade i april 2011 en särskild utredare, ordföranden för Kollegiet för svensk bolagsstyrning Hans Dalborg, för att utreda Regeringskansliets förvaltning av de statligt ägda bolagen (dir. 2011:33). Enligt direktiven ska utredaren lämna förslag till hur de verksamheter inom Regeringskansliet som för närvarande svarar för förvaltningen av företag med statligt ägande bör bedrivas och organiseras. Syftet med utredningen är att klarlägga dels vilken organisationsform som är lämpligast utifrån regeringens mål med verksamheten, dels vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerställa att förvaltningen blir så effektiv och ändamålsenlig som möjligt, samtidigt som riksdagen och allmänheten ges tillfredsställande möjligheter till insyn. Utredaren ska bl.a. kartlägga och utvärdera alternativa organisationsformer för förvaltningen av företag med statligt ägande, undersöka och redovisa andra ägares erfarenheter och förhållanden på området samt föreslå i vilken form förvaltningen av företag med statligt ägande fortsättningsvis bör organiseras. Uppdraget ska redovisas senast den 13 januari 2012.

I direktivens beskrivning av uppdraget sägs under rubriken Alternativa organisationsformer följande:

Utredaren ska inledningsvis kartlägga och redogöra för de huvudsakliga alternativa organisationsformerna för förvaltningen av statligt ägda företag. Hela förvaltningen, eller endast delar av den, skulle t.ex. kunna bedrivas i aktiebolagsform eller i myndighetsform (Regeringskansliet eller annan myndighet). Redogörelsen ska, för varje organisationsform, behandla följande aspekter:

- Regeringens möjligheter till och utövande av styrning och kontroll över både förvaltningsorganisationen och de förvaltade företagen, t.ex. hur styrelser utses, ersättningsfrågor, vilka beslut som krävs för att utöva styrningen och möjligheten till samordning mellan ägaren och företagen.
- Ansvarsfördelningen mellan olika organ, dvs. vilket organ som fattar beslut i olika avseenden beträffande de förvaltade företagen (t.ex. vilka frågor som kräver politiskt ställningstagande eller samråd med ägaren) och gränssnitten mellan dem.
- Möjligheter till insyn i såväl företagen som förvaltningen.
- Ansvarsfördelningen mellan regering och riksdag beträffande styrningen av det statliga ägandet, dvs. både ägandets omfattning och inriktning.
- Statens möjligheter till granskning och utvärdering av såväl företagen som förvaltningen.
- Beslutsprocess för kapitalisering och finansiering av de förvaltade företagen, innefattande förutsättningar för att kunna skapa en effektiv kapitalstruktur i de förvaltade företagen.
- Beslutsprocess för utdelning av medel från de förvaltade företagen.
- Hantering av särskilt beslutade samhällsuppdrag.

Jämställdhet inom statliga företag

Frågan om jämställdhet inom statliga företag tas upp i motion 2011/12: N345 (S). I regeringens skrivelse sägs i avsnittet om bolagsstyrning och förhållandet mellan ägare, styrelse och ledning under rubriken Föredöme i jämställdhetsarbete (s. 24) följande:

De statligt ägda bolagens styrelser och ledningar ska vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet. Regeringen ser det som en fortlöpande och angelägen uppgift att ta till vara den kompetens och erfarenhet som både kvinnor och män har, inte minst genom tillsättningar på chefsnivå. Regeringen anser att det är av stor vikt att öka andelen kvinnor i företagsledande ställning. De statligt ägda bolagen ska aktivt arbeta med jämställdhetsfrågor. Precis som staten som ägare ska vara ett föredöme genom en hög andel kvinnor i styrelserna, är det angeläget att de statligt ägda bolagen driver utvecklingen mot att även öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar.

Riksdagen avslög våren 2011 en motion med begäran om att riksdagen genom ett tillkännagivande skulle uppmana regeringen att bedriva ett aktivt utvecklingsarbete för ökad jämställdhet i statliga bolag (bet. 2010/11: NU7). I en reservation (S, MP, V) förordades det att riksdagen genom ett tillkännagivande skulle uppmana regeringen att aktivt arbeta för att öka andelen kvinnor på vd-poster och med chefsbefattningar samt i ledningsgrupper och att verka för att jämställdhetsarbetet i statliga bolag aktiveras och systematiseras.

Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag

Nya riktlinjer för lönesättning för ledande befattningshavare i statliga bolag efterfrågas i motion 2011/12:N262 (S). I regeringens skrivelse sägs i avsnittet om bolagsstyrning och förhållandet mellan ägare, styrelse och ledning under rubriken Föredöme som bolagsägare (s. 24) följande om ersättning till ledande befattningshavare:

Regeringen beslutade den 20 april 2009 om nya riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Rimliga ersättningar är viktigt för förtroendet för näringslivet i stort och utgör för staten en central del i bolagsstyrningen. Det är viktigt att styrelserna behandlar frågor om ersättning till de ledande befattningshavarna på ett medvetet, ansvarsfullt och transparent sätt och att styrelserna försäkrar sig om att den totala ersättningen är rimlig och väl avvägd. Den ska även vara konkurrenskraftig, takbestämd och ändamålsenlig samt bidra till en god etik och företagskultur. Ersättningen ska inte vara löneledande i förhållande till jämförbara bolag utan präglas av måttfullhet. De i riktlinjerna angivna ersättningsprinciperna ska även vara vägledande för övriga anställda. Det är hela styrelsens ansvar att fastställa ersättning till den verkställande direktören.

Riktlinjerna för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande återges i skrivelsen (s. 130). Regeringen följer upp hur riktlinjerna har tillämpats. Resultatet av den senaste uppföljningen redovisas i skrivelsen i ett särskilt avsnitt (s. 38).

Vattenfall AB

Riksdagen beslutade i juni 2010 att godkänna att uppdraget för Vattenfall AB skulle förtydligas i enlighet med vad regeringen hade föreslagit (prop. 2009/10:179, bet. 2009/10:NU23). Detta innebär att Vattenfall ska generera en marknadsmässig avkastning genom att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget tillhör ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Utskottet ansåg att regeringen hade lyckats med att ge de förtydligade ägardirektiven en sådan utformning att de oklarheter som hade funnits och som bl.a. hade påtalats av Riksrevisionen vid ett par tillfällen skulle komma att undanröjas.

I en reservation (S, V, MP) yrkades avslag på regeringens förslag. Riksdagen borde uppmana regeringen att återkomma med ett nytt förslag i enlighet med vad som förordades i reservationen, ansåg reservanterna.

Som en följd av riksdagens beslut antogs vid en extra bolagsstämma i augusti 2010 en ny bolagsordning för Vattenfall. Enligt denna (3 §) är föremålet för bolagets verksamhet att generera en marknadsmässig avkastning genom att direkt eller genom dotter- och intressebolag

a) affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget är ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion,

b) tillhandahålla och bedriva handel med produkter och tjänster inom områden som befrämjar, stöder och kompletterar energiverksamheten, företrädesvis inom data- och telekommunikationsområdena samt abonnemangsrelaterade produkter och tjänster,

c) bedriva entreprenad- och konsultverksamhet inom främst energiområdet,

d) äga och förvalta dels fastigheter, dels aktier och andra värdepapper med anknytning till nämnda verksamheter,

e) för koncernens räkning bedriva kapital- och likviditetsförvaltning samt handel med värdepapper,

samt att bedriva därmed förenlig verksamhet.

Som tidigare redovisats beslutade riksdagen våren 2011 om ett tillkännagivande om att Vattenfall ska förbli ett helägt statligt bolag (bet. 2010/11:NU7). I betänkandet hänvisades till att regeringen i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 24 s. 60) hade redovisat att den skulle kunna komma att överväga en ägarbreddning i Vattenfall. Utskottet ansåg att sådana planer på en försäljning av Vattenfall borde avvisas. För utskottet var det självklart att Vattenfall ska kvarstå i helstatlig ägo. Vattenfall är en dominerande aktör på en marknad som inte fungerar väl. Vidare förvaltar Vattenfall viktiga gemensamma naturresurser och kan med rätt styrning vara ett oerhört kraftfullt energipolitiskt verktyg, menade utskottet. I en reservation (M, FP, C, KD) avvisades förslaget.

I det nyssnämnda betänkandet (bet. 2010/11:NU7) avstyrkte utskottet vidare fyra motioner i vilka det hade krävts uttalanden av riksdagen om Vattenfalls uppdrag. I sitt ställningstagande hänvisade utskottet till det nyssnämnda riksdagsbeslutet våren 2010 om förtydligt uppdrag för Vattenfall. När det gällde Vattenfalls roll inom energipolitiken betonade utskottet att lönsamhet är centralt för bolagets verksamhet. För att kunna spela en roll i omställningen av energisystemet måste Vattenfall ha en stabil ekonomi och stora ekonomiska resurser. Produktion och distribution av el är kapitalintensiva verksamheter som kräver stora investeringar. Utskottet såg marknadsmässighet som ett centralt begrepp, om Vattenfall ska kunna spela en sådan roll i energiomställningen som utskottet vill se. Utskottet hänvisade vidare till att regeringen i propositionen om förtydligt uppdrag för Vattenfall hade meddelat sin avsikt att använda EU:s s.k. 2020-mål som referenspunkt för uppföljning av Vattenfalls roll i energiomställningen. De nämnda målen handlar om att utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 % jämfört med 1990 års nivå, att 20 % av den totala energianvändningen ska komma från förnybara energikällor samt att energieffektiviseringen ska öka med 20 %. Utskottet, som ansåg att det är mycket bra att använda EU:s 2020-mål som referenspunkt, anförde att det därmed kommer att bli möjligt att utvärdera om Vattenfall verkligen är ett av de bolag som leder utvecklingen mot minskade utsläpp av klimatgaser och ökad andel förnybar energi samt aktivt verkar för en effektivare energianvändning. Utskottet kommenterade också något vad som sades i ett par av

de då aktuella motionerna om att Vattenfall ska möjliggöra konkurrenskraftiga priser för den elintensiva industrin och exportindustrin. Detta skulle, enligt vad som sades, ske inom ramen för EU:s statsstödsregler. Att EU:s statsstödsregler ska följas är en självklarhet, anförde utskottet. Lika självklart ansågs det vara att det är upp till den elintensiva industrin och exportindustrin att söka konkurrenskraftiga energipriser i avtal med Vattenfall eller andra energibolag. Detta är inte ett område där staten som ägare av Vattenfall bör agera.

I en reservation (S, MP, V), med delvis bifall till de fyra då aktuella motionerna, föreslogs det att riksdagen genom ett tillkännagivande skulle uppmana regeringen att agera så att Vattenfalls uppdrag förtydligas så att Vattenfall blir det ledande företaget i energiomställningen.

Riksdagen följde utskottet.

Vattenfall presenterade i september 2011 i en bok med titeln *Sex energikällor – ett energisystem de sex energikällor som Vattenfall arbetar med, nämligen biomassa, kolkraft, kärnkraft, naturgas, vattenkraft och vindkraft.* Under rubriken *Vattenfalls strategiska inriktning* sägs det att Vattenfalls vision är att skapa en stark och diversifierad europeisk produktionsportfölj med hållbara och ökande intäkter och starka tillväxtpotentialer samt att bolaget ska vara bland de ledande aktörerna inom utveckling av miljömässigt hållbar energiförsörjning. De kommande åren kommer Vattenfall att fokusera på sina kärnmarknader, dvs. de marknader där Vattenfall har en stark position, för närvarande Tyskland, Sverige och Nederländerna. Under de närmaste åren kommer den organiska tillväxten inom elproduktion att fokuseras på vindkraft, kärnkraft, gaseldade kraftverk och, om möjligt, vattenkraft. Vattenfall kommer också att investera i sameldning av biomassa i redan befintliga stenkolseldade kraftverk, under förutsättning att stödssystem utvecklas i framtiden

Beträffande de sex energikällorna sägs i boken följande:

Biomassa ger stora möjligheter att sänka koldioxidutsläppen:

- Biomassa kan hjälpa Vattenfall att minska utsläppen av koldioxid.
- Vattenfall planerar att växa inom biomassa.
- Användningen av biomassa är beroende av stödssystem.

Kolkraft är en hörnsten i det europeiska energisystemet:

- Vattenfall kommer att optimera sina nuvarande kolkraftverk.
- Bygandet av Boxberg och Moorburg kommer att slutföras.
- Ökad sameldning med biomassa och användandet av CCS-teknik kommer att spela en viktig roll för Vattenfall.

Kärnkraft vinner ökat stöd i Europa:

- Kärnkraft ger stora volymer elektricitet med låga koldioxidutsläpp.
- Vattenfall har en konkurrensfördel genom att vara en framträdande kärnkraftsoperatör.
- Vattenfall håller dörren öppen för framtida tillväxt inom kärnkraft.

Naturgas är en övergångsteknik till ett hållbart energisystem:

- Naturgas har lägre specifika utsläpp än andra fossila bränslen och blir mer konkurrenskraftigt när kostnaderna för koldioxidutsläpp ökar.
- Naturgasens flexibilitet fungerar väl ihop med en ökad andel vindkraft.
- Vattenfall kommer att behålla sin nuvarande gasverksamhet och håller ögonen öppna för långsiktiga tillväxtmöjligheter.

Vattenkraft blir alltmer attraktivt:

- Vattenkraft är en förnybar energikälla som kan producera stora volymer elektricitet och fungera som både baskraft och reglerkraft.
- Vattenfall är ett av Europas största företag inom vattenkraft, vilket ger konkurrensfördelar.
- Vattenfall vill växa inom vattenkraft när tillfälle ges.

Vindkraft har stora tillväxtmöjligheter:

- Vattenfall har tydliga konkurrensfördelar inom havsbaserad vindkraft.
- Vattenfall ser en stor tillväxtpotential i vindkraft.
- Lönsamheten är beroende av stödsystem.

Nordea Bank AB

Riksdagen avslag, som tidigare nämnts, våren 2011 en motion i vilken ett återtagande av regeringens bemyndigande att minska ägandet i Nordea Bank AB förordades (bet. 2010/11:NU7). I betänkandet redovisades det att regeringen sedan hösten 1991 har riksdagens bemyndigande att sälja statens aktier i dåvarande Nordbanken (prop. 1991/92:21, bet. 1991/92:NU4). Regeringen meddelade den 3 februari 2011 sin avsikt att sälja upp till 255 miljoner aktier i Nordea Bank, motsvarande 6,3 % av de utestående aktierna i bolaget. Den 4 februari offentliggjorde regeringen att den slutfört försäljningen av 255 miljoner aktier i Nordea Bank för 74:50 kr per aktie, genom ett accelererat auktionsförfarande riktat till svenska och internationella institutionella investerare. Försäljningen motsvarade ca 32 % av statens totala ägande i bolaget och reducerade statens ägarandel i Nordea Bank från 19,8 till 13,5 %. Intäkterna från transaktionen uppgick till 19 miljarder kronor och har använts för att reducera statsskulden. I en reservation (S, V) föreslogs det att riksdagen skulle begära att regeringen skulle återkomma med förslag om att återta bemyndigandet att minska statens ägande i Nordea Bank. Reservanterna ansåg att det var beklagligt att regeringen hade genomfört försäljningen av aktier i Nordea Bank. För möta den allt hårdare konkurrensen på finansmarknaden och den finansiella kris som världen för närvarande upplever är det av vikt att Sverige fortsättningsvis har en bank med ett stort statligt inflytande, anförde reservanterna. Företrädaren för Miljöpartiet redovisade i ett särskilt yttrande sin syn på frågan.

SAS AB

Våren 2011 avslög riksdagen, som tidigare nämnts, ett par motioner i vilka en försäljning av statens andel av SAS AB förordades (bet. 2010/11:NU7). Utskottet redovisade de beslut riksdagen hade fattat våren 2009 och våren 2010 om kapitaltillskott till SAS. Riksdagen bemyndigade våren 2010 regeringen att för svenska statens räkning, på vissa villkor, delta i en nyemission i SAS AB genom att teckna sin s.k. pro rata-andel av den då förslagna nyemissionen upp till ett belopp om högst 1,1 miljarder kronor (prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, yttr. 2009/10:NU2y). Riksdagen beslutade också om att för 2010 höja ramen för utgiftsområde 24 Näringsliv med 1,1 miljarder kronor och att höja anslaget Kapitalinsatser i statliga bolag (1:21) med samma belopp. I sitt yttrande till finansutskottet erinrade näringsutskottet om den bedömning som utskottet hade gjort våren 2009 i sitt yttrande till finansutskottet (prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40, yttr. 2008/09:NU7y) om att det då aktuella kapitaltillskottet om 1,3 miljarder kronor var nödvändigt för att ge förutsättningar för att affärsplanen Core SAS skulle kunna genomföras. Den ekonomiska krisen drabbade dock flygindustrin och SAS hårdare än vad som förutsågs våren 2009, påpekade utskottet. SAS kassaflöde och likviditet hade påverkats negativt. SAS styrelse hade beslutat att kostnadsbesparingsprogrammet inom Core SAS skulle förstärkas med ytterligare 2 miljarder kronor, vilket innebar att det totala programmet uppgick till 7,3 miljarder kronor. För att stärka den finansiella ställningen skulle SAS vidare genomföra refinansiering av de obligationslån som förföll under 2010 (ca 2 miljarder kronor), och styrelsen hade föreslagit en nyemission om ca 5 miljarder kronor. Dessutom hade en avsiktsförklaring träffats med fackföreningarna för piloter och kabinanställda med mål om ytterligare kostnadsåtgärder om 0,5 miljarder kronor. Näringsutskottet delade regeringens bedömning att de aktuella åtgärderna borde vidtas. Företrädarna för Miljöpartiet i finans- och näringsutskotten ansåg att riksdagen inte borde lämna de begärda bemyndigandena avseende deltagande i nyemissionen.

Våren 2010 beslutade riksdagen också att ge regeringen bemyndigande att minska ägandet i SAS (prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, yttr. 2009/10:NU2y). Näringsutskottet anförde i sitt yttrande, i vilket finansutskottet instämde, att riksdagens bemyndigande att minska ägandet i SAS ska uppfattas som ett tydligt besked om statens inställning när det gäller försäljning inom överskådlig tid och underströk vikten av att en försäljning sker i ordnade former när det finns en seriös köpare.

Utskottet erinrade i sitt ställningstagande våren 2011, med anledning av de då aktuella motionerna, om att regeringen redan har mandat att genomföra en försäljning av statens andel i SAS. Utskottet kunde inte se någon anledning för riksdagen att fatta ytterligare beslut i den aktuella frågan. I en reservation (MP) förordades det att regeringen aktivt borde arbeta för att hitta en ny ägare till statens andel i SAS och att riksdagen borde uppmana regeringen att snarast möjligt inleda en försäljning.

Sveaskog AB

Riksdagen fattade våren 2010 beslut om förändrat uppdrag för Sveaskog AB (prop. 2009/10:169, bet. 2009/10:NU22). Innebörden av beslutet är att bolagets verksamhet ska baseras på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning. Bolaget ska vara en oberoende aktör med kärnverksamhet inom skogsbruk utan egna stora intressen som slutanvändare av skogsråvara. Sveaskog bör också kunna bedriva närliggande verksamhet om det bidrar till att öka bolagets avkastning. Dessutom ska bolaget även fortsättningsvis genom försäljning av mark på marknadsmässiga villkor möjliggöra omarronderingar och tillköp för enskilt skogsbruk, särskilt i glesbygd. Försäljning av mark ska ske till dess att 10 % av den areal bolaget hade 2002, vid bolagets bildande, är avyttrad. Sveaskogs uppdrag att tillhandahålla ersättningsmark till staten upphörde vid utgången av 2010. Härutöver bemyndigades regeringen att överföra fastigheter med en sammanlagd areal om högst 100 000 hektar produktiv skogsmark från Sveaskog till staten för att därefter användas som ersättningsmark.

På en bolagsstämma i april 2011 beslutades det om en utdelning från Sveaskog av dotterbolaget Ersättningsmark i Sverige AB som äger 100 000 hektar produktiv skogsmark. Bolaget ska förvalta skogsmark som staten kan använda som ersättningsmark vid bildande av naturreservat.

Enligt information på Sveaskogs webbplats har bolagets urval av skogsmarker skett utifrån en avstämning med Naturvårdsverket om var i landet det finns skyddsvärd skogsmark hos andra markägare. Urvalet har också skett utifrån principerna att ersättningsmarken ska ha geografisk närhet till de reservat som ska bildas och arealmässigt bestå av större sammanhängande block. Sveaskogs miljöpolicy innebär att 20 % av bolagets produktiva skogsmark, nedan gränsen för fjällnära skog, avsätts för naturvårdsändamål. Den nyssnämnda produktiva skogsmarken på 100 000 hektar som delats ut till Ersättningsmark AB räknas inte in i Sveaskogs naturvårdsareal. Nästan all Sveaskogs mark används till fler aktiviteter än skogsbruk. Det handlar bl.a. om jakt och fiske. Utdelningen av 100 000 hektar skogsmark i större sammanhängande block påverkar företag, föreningar och personer som har arrendeavtal med Sveaskog. De som berörs är till största delen jaktlag som arrenderar jakträtt av Sveaskog, sägs det på webbplatsen.

När det gäller Sveaskogs jaktarrenden, som är föremål för yrkande i motion 2011/12:N265 (S), besvarade statsråd Peter Norman i februari 2011 en skriftlig fråga av Jonas Sjöstedt (V) i detta ämne. Frågeställaren ville veta om det ansvariga statsrådet avsåg att använda statens ägande av Sveaskog för att försäkra att bolagets policy för jaktarrenden inte innebär att möjligheterna till jakt för lokala jaktlag begränsas av att arrendekostnaderna stiger kraftigt. I sitt svar konstaterade statsrådet att Sveaskog är ett statligt ägt bolag som agerar på marknadsmässiga villkor. Det är bolagsledningen som ansvarar för frågor som rör den löpande verksamheten och operativa beslut. Statsrådet har således inte för avsikt att påverka bolagets policy för jaktarrenden eller dess prissättning. Statsrådet hade dock fått

information från Sveaskog om att bolaget, till skillnad från frågeställaren, menar att de nya jaktavtalen och prisjusteringarna kan leda till att fler och framför allt yngre jägare kommer att kunna få plats i jaktlagen, eftersom avtalskonstruktionen och prissättningen ska uppmuntra jaktlagen att ta in nya medlemmar. Sveaskog tillämpar också rabatter för yngre jägare, sade statsrådet.

Riksdagen avlog hösten 2007 och hösten 2008 motionsyrkanden om ett samlat statligt ägande av skog liknande det här aktuella yrkandet i motion 2011/12: MJ332 (V). Yrkandena följdes upp i reservationer (V).

Information av statssekreterare Erik Thedéen

Statssekreterare Erik Thedéen, Finansdepartementet, lämnade vid utskottets sammanträde den 27 oktober information om Regeringskansliets förvaltning av företagen med statligt ägande.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Försäljning av statliga företag
- SAS AB
- Allmänt om ägarstyrning av statliga företag
- Jämställdhet inom statliga företag
- Löner för ledande befatningshavare inom statliga företag
- Vattenfall AB
- Statligt ägd skog
- Sveaskog AB:s jaktarrenden
- Skrivelsen om företag med statligt ägande.

Försäljning av statliga företag

Utskottets syn på statligt ägande av företag överensstämmer med regeringens. Staten har att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt. När staten samtidigt uppträder som ägare och som utformare av de regler som ska gälla för näringslivets verksamhet uppstår problem som undviks när konkurrensutsatt verksamhet bedrivs i privat regi.

Genom att minska eller helt slopa det statliga ägandet i företag som arbetar på en konkurrensutsatt marknad blir statens roll som lagstiftare mer renodlad, samtidigt som de hel- eller delprivatiserade företagen regelmässigt får bättre utvecklingsmöjligheter. Konkurrensen på marknaden blir sundare. Intäkterna från försäljningarna möjliggör amortering på statsskulden, vilket i sin tur skapar möjligheter till större flexibilitet i finanspolitiken.

Utskottet vill också framhålla att det för staten – och därmed skattebetalarna – kan finnas risker och kostnader förknippade med ett statligt ägande av företag. Inte minst gäller detta företag på finansmarknaden, som t.ex. SBAB Bank AB och Nordea Bank AB.

Staten bör kvarstå som ägare då tungt vägande skäl talar för detta. De företag som utgör naturliga monopol bör förbli helstatliga. Ett fortsatt statligt ägande kan också vara motiverat om det finns särskilda nationella intressen eller samhällsuppdrag som svårligen kan hanteras utan ett statligt inflytande.

Den här redovisade synen på statligt ägande av företag låg bakom de bemyndiganden som riksdagen tidigare gett regeringen avseende SBAB Bank AB (tidigare Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag SBAB), Post Nord AB (tidigare Posten Norden AB) och Telia Sonera AB. Utskottet finner det beklagligt att riksdagen våren 2011 fattade beslut om att återkalla dessa bemyndiganden.

Utskottets syn på statligt ägande skiljer sig sålunda från den som kommer till uttryck i kommittémotion 2011/12:N345 (S). Motionärerna motsätter sig sådana försäljningar som de säger drivs av ideologiska skäl. Enligt utskottets mening är det snarare Socialdemokraterna som företräder ett ideologiskt betingat avståndstagande till frågan om försäljning av statliga företag.

Utskottet kan inte heller se något skäl för att de bemyndiganden att sälja eller ändra ägandet i företag med statligt ägande som regeringen har ska dras tillbaka, vilket förordas i motion 2011/12:N413 (SD) och – när det gäller Nordea Bank – i motion 2011/12:N345 (S).

För närvarande har regeringen, som tidigare redovisats, bemyndigande att sälja eller ändra ägandet i företag med statligt ägande för endast tre bolag – Nordea Bank AB, SAS AB och AB Svensk Bilprovning. I ett par motioner förordas försäljning av företag med statligt ägande. Det gäller motionerna 2011/12:N234 (M) och 2011/12:N305 (M), i vilka försäljning av SBAB Bank AB och Nordea Bank AB respektive Lernia AB förordas. (Förslagen i två motioner om att sälja statens andel av SAS AB behandlas separat i det följande.) När det gäller frågan om försäljning av företag med statligt ägande, vill utskottet erinra om vad regeringen har sagt i budgetpropositionen för 2012 om att den sedan 2006 har genomfört ett analysarbete med att gå igenom de statligt ägda bolagen för att pröva skälen för ett fortsatt statligt ägande. Utskottet ser inget skäl för riksdagen att agera i denna fråga och avstyrker därmed de nämnda motionerna.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

SAS AB

En försäljning av statens andel av SAS AB förordas i motionerna 2011/12: N292 (M) och 2011/12:N256 (MP). Riksdagen beslutade våren 2010, som tidigare redovisats, att ge regeringen bemyndigande att minska ägandet i SAS (prop. 2009/10:121, bet. 2009/10:FiU35, ytr. 2009/10:NU2y). Näringsutskottet anförde i sitt yttrande, i vilket finansutskottet instämde, att riksdagens bemyndigande att minska ägandet i SAS ska uppfattas som ett tydligt besked om statens inställning när det gäller försäljning inom överskådlig tid och underströk vikten av att en försäljning sker i ordnade former när det finns en seriös köpare. Regeringen har alltså redan mandat att genomföra en försäljning av statens andel i SAS, vilket förordas i de här aktuella motionerna. Utskottet kan inte se någon anledning för riksdagen att nu fatta ytterligare beslut i denna fråga. Därmed avstyrks de båda här aktuella motionerna.

Allmänt om ägarstyrning av statliga företag

Regeringen redovisar i skrivelsen i avsnittet om statens ägarpolicy sin syn på ägarstyrningen av de statliga företagen. Regeringen har riksdagens uppdrag att aktivt förvalta statens tillgångar så att den långsiktiga värdeutvecklingen blir den bästa möjliga och – i förekommande fall – att de särskilt beslutade samhällsuppdragen utförs. Det är väsentligt att de statliga bolagen ges möjlighet att utvecklas och växa för att fortsätta att skapa värde för ägaren samt att den aktiva förvaltningen sker på ett professionellt sätt med värdeskapande som övergripande mål. Det är vidare, enligt regeringen, viktigt att staten hanterar sin ägarroll på ett ansvarsfullt, transparent och tydligt sätt. Statens bolagsstyrning ska fortlöpande anpassas till de ökade och förändrade krav som ställs.

Utskottet delar regeringens syn på hur ägarstyrningen av de statliga företagen bör utformas. Generellt sett bör styrningen av företagen med statligt ägande präglas av tydlighet, öppenhet och transparens. Detta är betydelsefullt för att den demokratiska kontrollen och möjligheten att utkräva ansvar ska fungera. En grundläggande princip för det svenska folkstyret är en långtgående öppenhet. Frågan om information och öppenhet kring statligt ägda bolag är i grunden en demokratifråga eftersom det handlar om företag som hela svenska folket äger gemensamt. Medborgarna ska så långt det är möjligt ha rätt att granska hur rikets förvaltning av de gemensamma tillgångarna sköts. Ytterst vilar ansvaret för denna granskning på folkets valda ombud i riksdagen.

Regeringen har, som nämnts, tillkallat en särskild utredare för att utreda Regeringskansliets förvaltning av de statligt ägda bolagen. Utredaren ska lämna förslag till hur de verksamheter inom Regeringskansliet som för närvarande svarar för förvaltningen av företag med statligt ägande bör bedrivas och organiseras. I en av de här aktuella motionerna, 2011/12:N345 (S), anfördes det att regeringen i stället borde ha initierat en parlamentarisk

översyn av den statliga ägarmodellen. Utskottet kan inte se att i vilken form den aktuella utredningen genomförs i sig har någon avgörande betydelse. Efter det att utredaren har redovisat resultatet av sitt uppdrag i januari 2012 kommer sedvanligt beredningsarbete inom Regeringskansliet att genomföras. Därefter kan regeringen komma att lämna eventuella förslag till riksdagen, och en parlamentarisk process kommer att ta vid. Utskottet vill också erinra om att utredarens förslag ska utformas så att riksdagen och allmänheten ges tillfredsställande möjligheter till insyn i förvaltningen av de statliga företagen.

När det gäller den nämnda motionen vill utskottet vidare notera att det är något oklart hur motionärerna anser att regeringen ska omvandla ett eventuellt riksdagsuttalande i praktisk handling. Att i allmänna termer tala om vikten att värna och utveckla det långsiktiga ägandet och ägarstyrningen av företag med statligt ägande och att värna de gemensamma tillgångar som företag med statligt ägande utgör är inte operativt. Riksdagens beslut bör vara mer tydligt formulerade.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2011/12:N345 (S) och 2011/12:N387 (S) i berörda delar.

Jämställdhet inom statliga företag

Ett tillkännagivande om vikten av att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar inom företag med statligt ägande föreslås i motion 2011/12:N345 (S). Som tidigare redovisats finns det i regeringens skrivelse ett särskilt avsnitt med rubriken Föredöme i jämställdhetsarbete. Där sägs bl.a. att regeringen anser att det är av stor vikt att öka andelen kvinnor i företagsledande ställning. Av redovisningen i skrivelsen framgår också att kvinnor utgjorde 25 % i gruppen vd:ar i maj 2011. Detta kan jämföras med motsvarande andel för börsbolagen som, enligt uppgift, ligger under 1 %. Andelen kvinnor i ledningsgrupper i statliga företag uppgick den 31 december 2010 till 39 %. Med det anförda anser utskottet att ett sådant tillkännagivande som förordas i motionen framstår som helt överflödigt. Riksdagen bör alltså avslå motionen i berörd del.

Löner för ledande befattningshavare inom statliga företag

I motion 2011/12:N262 (S) föreslås det att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att ta fram riktlinjer för lönesättning för ledande befattningshavare i statliga bolag. Som tidigare redovisats beslutade regeringen i april 2009 om nya riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i företag med statligt ägande. Enligt dessa är det styrelsernas ansvar att försäkra sig om att den totala ersättningen är rimlig och väl avvägd. Den ska även vara konkurrenskraftig, takbestämd och ändamålsenlig samt bidra till en god etik och företagskultur. Ersättningen ska

inte vara löneledande i förhållande till jämförbara bolag utan präglas av måttfullhet. Utskottet anser inte att det finns behov av något riksdagsuttalande i denna fråga och avstyrker därmed motionen.

Vattenfall AB

Uttalanden av riksdagen om Vattenfall AB:s roll i omställningen av energisystemet begärs i de fem motionerna 2011/12:N345 (S), 2011/12:N385 (S), 2011/12:N257 (MP), 2011/12:MJ459 (MP) och 2011/12:N221 (V). Motionerna skiljer sig åt när det gäller hur långtgående och konkreta kraven är.

Våren 2010 fattade riksdagen, som redovisats, beslut om förtydligt uppdrag för Vattenfall. Innebörden av detta är att Vattenfall ska generera en marknadsmässig avkastning genom att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget tillhör ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. I sitt ställningstagande anförde utskottet att det förtydligade uppdraget hade fått en sådan utformning att de oklarheter som tidigare hade funnits skulle komma att undanröjas. Utskottet såg det som naturligt att den tidigare geografiska avgränsningen till svensk energiförsörjning helt togs bort.

I anslutning till det som förs fram i de här aktuella motionerna om Vattenfalls roll inom energipolitiken vill utskottet betona att lönsamhet är centralt för bolagets verksamhet. För att kunna spela en roll i omställningen av energisystemet måste Vattenfall ha en stabil ekonomi och stora ekonomiska resurser. Produktion och distribution av el är kapitalintensiva verksamheter som kräver stora investeringar. Utskottet ser marknadsmässighet som ett centralt begrepp, om Vattenfall ska kunna spela en sådan roll i energiomställningen som utskottet vill se.

I propositionen om förtydligt uppdrag för Vattenfall meddelade regeringen sin avsikt att använda EU:s s.k. 2020-mål som referenspunkt för uppföljning av Vattenfalls roll i energiomställningen. De nämnda målen handlar om att utsläppen av växthusgaser ska minska med 20 % jämfört med 1990 års nivå, att 20 % av den totala energianvändningen ska komma från förnybara energikällor samt att energieffektiviseringen ska öka med 20 %. Utskottet, som ansåg att det är mycket bra att använda EU:s 2020-mål som referenspunkt, anförde att det därmed kommer att bli möjligt att utvärdera om Vattenfall verkligen är ett av de bolag som leder utvecklingen mot minskade utsläpp av klimatgaser och ökad andel förnybar energi samt aktivt verkar för en effektivare energianvändning.

När det gäller en del av de förslag som läggs fram i motionerna noterar utskottet att de har en detaljeringsgrad och en utformning som knappast kan anses vara förenliga med den roll ett statligt bolag har och hur riksdag och regering bör styra dessa bolag. Utskottet kan dock konstatera att Vattenfall genomför en rejäl satsning på vindkraft.

Med det anförda avstyrker utskottet de fem här aktuella motionerna i berörda delar.

Statligt ägd skog

I motion 2011/12:MJ332 (V) föreslås det att riksdagen ska agera för att det statliga ägandet av skog ska samlas i ett bolag. Riksdagen har tidigare, som redovisats, avslagit motionsyrkanden med denna innebörd och i det sammanhanget redovisat hur Sveaskogs verksamhet bedrivs. Utskottet kan inte se någon anledning till att riksdagen nu skulle inta någon annan ståndpunkt och avstyrker därmed motionen i berörd del.

Sveaskog AB:s jaktarrenden

I motion 2011/12:N265 (S) efterfrågas ett uttalande av riksdagen om att priserna på Sveaskog AB:s jaktarrenden ska vara rimliga. Enligt utskottets mening är detta inte en fråga där statsmakterna bör agera. Sveaskog är ett statligt ägt bolag som agerar på marknadsmässiga villkor, och det är bolagsledningen som ansvarar för frågor som rör den löpande verksamheten och operativa beslut. Detta ligger i linje med det svar som statsråd Peter Norman lämnade våren 2011 på en riksdagsfråga om Sveaskogs jaktarrenden.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Skrivelsen om företag med statligt ägande

Systemet med årliga redogörelser från regeringen för företag med statligt ägande baseras på ett beslut av riksdagen 1981. Som framgått av tidigare ställningstaganden finns det åsiktsskillnader mellan företrädarna för olika partier i utskottet när det gäller statliga företag. Utskottet vill samtidigt framhålla vikten av att regeringen årligen lämnar dessa redogörelser, som utgör ett underlag för att riksdagen ska kunna följa regeringens förvaltning av de aktuella företagen.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen ska lägga regeringens nu aktuella skrivelse till handlingarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Försäljning av statliga företag, punkt 1 (S, V)**

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Kent Persson (V) och Ingela Nylund Watz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2011/12:N234 av Johan Forssell och Margareta Cederfelt (båda M),

2011/12:N305 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda M) och

2011/12:N413 av David Lång och Mikael Jansson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi delar den syn på en värdeburen tillväxt som förs fram i kommittémotion 2011/12:N345 (S). Tillväxten ska baseras på en hållbar utveckling och ökad jämlikhet och inte ske på bekostnad av livskvalitet eller att miljön skadas. I ett sådant sammanhang spelar de statliga företagen en avgörande roll för möjligheterna att upprätthålla en värdeburen tillväxt. I flertalet fall har de statliga företagen sitt ursprung i en infrastruktur som en gång byggts upp med offentliga medel. Oftast har bolagen varit myndigheter eller verkat under monopol i bolagsform, som genom den tekniska och marknadsmässiga utvecklingen omvandlats till konkurrensutsatta företag. Många företag med statligt ägande är i flera fall framgångsrika aktörer på både nationella och internationella marknader. De representerar stora värden som svenska folket ytterst är ägare till. Staten är Sveriges största företagsägare och arbetsgivare. Totalt är ca 190 000 personer anställda i företag med statligt ägande. Detta medför sammantaget ett stort ansvar och ställer krav på en långsiktig och professionell förvaltning för att säkerställa en värdeburen tillväxt.

Regeringens syn på det statliga ägandet är djupt oroande. I stället för att se den statliga ägarstyrningen som en möjlighet för en omställning till en värdeburen tillväxt har regeringen den ideologiska ansatsen att staten i förlängningen inte ska äga några företag. Regeringen har deklarerat att det statliga ägandet ska minskas, samtidigt som utförsäljningarna ska ske på ett ansvarsfullt sätt, och att intäkterna ska användas för att betala av på statsskulden. Ur rent ekonomisk synvinkel är regeringens försäljningsplaner dock ytterst tveksamma. De totala utdelningarna under 2010 ökade med 82 % från 21,1 till 38,5 miljarder kronor jämfört med 2009. Bland de företag som ger stora utdelningar kan nämnas Vattenfall AB, LKAB, Apoteket AB, AB Svenska Spel, Post Nord AB, Telia Sonera AB, Nordea Bank AB och Akademiska Hus AB. Intäkterna från de planerade utförsäljningarna under mandatperioden var avsedda att användas för amortering av statsskulden. Detta skulle komma att leda till minskade ränteutgifter för staten som kan beräknas uppgå till ca 5 miljarder kronor om året, vilket alltså är ett betydligt mindre belopp än de utdelningar som staten får från det statliga ägandet. Stabila statsfinanser är en grundläggande del av en ansvarsfull ekonomisk politik. Det finns välbelagda risker med en för hög offentlig skuldsättning, men Sverige befinner sig inte i ett läge där fördelarna med att ytterligare reducera statsskulden uppväger nackdelarna med att sälja ut strategiska tillgångar.

Vi värnar det statliga ägandet och säger nej till försäljningar som drivs av ideologiska skäl. Vi välkomnar det försäljningsstopp som riksdagen beslutade om våren 2011 när det gäller Post Nord, SBAB Bank och Telia Sonera och beslutet om att Vattenfall ska förbli ett helägt statligt bolag. Dessa beslut är välkomna för oss som värnar de gemensamma tillgångarna och som har en långsiktig och pragmatisk inställning till de statliga företagen.

Staten har nyligen, som tidigare redovisats, minskat sin ägarandel i Nordea Bank. Regeringens avsikt att ytterligare minska det statliga ägandet i banken aktualiserar frågan om att dra tillbaka det bemyndigande som riksdagen gett regeringen. Vi anser att det finns ett behov att bevara en kontrollstation från statens sida, eftersom Nordea Bank är ett gott exempel på hur ett långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhälleliga, än de engångsintäkter som en utförsäljning kan ge. Nordea Bank, som har sitt huvudkontor i Stockholm, har utvecklats mycket starkt genom flera samgåenden mellan nordiska banker. Staten har under denna tid varit en aktiv och ansvarstagande ägare. Nordea Bank är nu ett av Sveriges viktigaste företag, med stor betydelse för Stockholms attraktionskraft som finanscentrum i norra Europa. Vi anser därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska föreslå att bemyndigandet för regeringen att sälja den kvarvarande aktieposten i Nordea Bank ska dras tillbaka.

Sammanfattningsvis bör riksdagen genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att när det gäller inställning till utförsäljning av statliga företag agera i enlighet med vad vi här har angett och som framgår av motion 2011/12:N345 (S). Dessutom bör regeringen lämna förslag till riksdagen om att återkalla försäljningsbemyndigandet avseende Nordea Bank. Med ett sådant beslut av riksdagen blir den nämnda motionen tillgodosedd i berörda delar och tillstyrks. Övriga här aktuella motioner avstyrks.

2. Försäljning av statliga företag, punkt 1 (SD)

av Lars Isovaara (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N413 av David Lång och Mikael Jansson (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2011/12:N234 av Johan Forssell och Margareta Cederfelt (båda M), 2011/12:N305 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda M) och 2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:N413 (SD) – att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med förslag om att återkalla de bemyndiganden som regeringen har att sälja statliga bolag till dess att regeringen presenterat en hållbar strategi för det statliga ägandet. Riksdagen bör också göra ett tillkännagivande om att statliga inkomster som kommer av aktieutdelningar från statliga bolag eller försäljning av statlig egendom ska användas till att utöka det statliga engagemanget i viktiga svenska samhällsfunktioner.

Många samhällsfunktioner bedrivs i bolagsform. Dessa bolag verkar ofta på en konkurrensutsatt marknad, vilket inte är fel i sig. Staten har dock ett ansvar för att samhället fungerar väl och inte är beroende av utländska eller fientliga aktörer. Regeringen tycks främst ha för avsikt att optimera de statliga bolagens kapitalstruktur för att därefter erbjuda dem till försäljning. Den tidigare, socialdemokratiska regeringen tycktes ha som strategi att behålla ett maximalt antal anställda i de statliga bolagen. I stället bör strategin vara att, så långt möjligt, garantera ett väl fungerande samhälle. Staten måste kunna upprätthålla och bygga ut infrastrukturen, se till att en adekvat livsmedelsförsörjning upprätthålls, ha kontroll över de naturtillgångar som utvinns och säkra försörjningen av el och energi samt försvarsmateriel m.m.

Vissa bolag bör vara statligt ägda till 100 %, t.ex. LKAB, Vattenfall AB och bolag som prospekterar efter uran. I andra fall kan det räcka med att staten har en stark ställning som delägare, t.ex. i bolag som tillhandahåller viktig infrastruktur, såsom Telia Sonera AB – åtminstone så länge bolaget äger accessnätet. Det finns dock bolag som inte är av sådan vikt att de måste behållas i statlig ägo, varför dessa kan säljas i ett gynnsamt marknadsläge. För att kunna garantera ett väl fungerande samhälle bör regeringen definiera och utreda vilka verksamheter som är av särskild vikt för Sverige, för att därefter återkomma till riksdagen med en plan för hur detta ska säkerställas. Denna plan bör fokusera på de nämnda verksamheterna, dvs. infrastruktur, livsmedelsförsörjning, naturtillgångar, el, energi och försvarsmateriel. I de fall som det statliga engagemanget i viktiga samhällsfunktioner behöver utökas bör inkomster från aktieutdelningar och utförsäljningar av statlig egendom kunna användas.

Sammanfattningsvis bör riksdagen genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att dels återkomma med förslag om att återkalla de bemyndiganden som regeringen har att sälja statliga bolag till dess att regeringen presenterat en hållbar strategi för det statliga ägandet, dels lämna förslag om att statliga inkomster som kommer av aktieutdelningar från statliga bolag eller försäljning av statlig egendom ska användas till att utöka det statliga engagemanget i viktiga svenska samhällsfunktioner. Med ett sådant beslut av riksdagen blir motion 2011/12:N413 (SD) tillgodosedd och tillstyrks. Övriga här aktuella motioner bör avslås av riksdagen.

3. Försäljning av statliga företag, punkt 1 – motiveringen (MP) av Jonas Eriksson (MP).

Ställningstagande

Min syn på statligt ägande av företag överensstämmer med den som Miljöpartiet står för och som bl.a. har redovisats i reservationer till betänkanden under den föregående mandatperioden (bet. 2006/07:NU16 och bet. 2007/08:NU4). Miljöpartiet är inte ideologiskt bundet vid att det statliga ägandet av företag generellt vare sig ska öka eller minska. Det statliga ägandet av företag måste i stället avgöras från fall till fall. För Miljöpartiet är statligt ägande av bolag inget självändamål, utan det är ett medel för att uppnå angelägna samhällsmål.

Jag anser att det finns många verksamheter som av sårbarhetsskäl eller näringspolitiska motiv bör drivas med staten som ägare. Det kan handla om strategiskt viktiga tillgångar som naturtillgångar, råvaror och energi eller att viss verksamhet ska drivas utifrån ekologisk och social hållbarhet. Även naturliga monopol bör finnas i offentlig ägo. Statligt ägande av företag måste därför fortsätta att finnas när det finns legitima skäl för det. Utifrån denna syn anser jag att de beslut som riksdagen fattade våren 2011

när det gäller återtagande av försäljningsbemyndiganden avseende Post Nord AB, SBAB Bank AB och Telia Sonera AB och beslutet om att Vattenfall AB ska förbli ett helägt statligt bolag var välmotiverade.

Samtidigt är det viktigt att se att staten och näringslivet har olika roller. Statens viktigaste uppgift är att ta ett övergripande ansvar för samhällsutvecklingen, medan näringslivets uppgift är att producera varor och tjänster. Staten har att sätta ramarna för hur näringslivets verksamhet ska bedrivas. För att det inte ska bli problem med dubbla roller bör därför staten undvika att agera näringsidkare på marknaden. När staten är ägare till företag kan konflikter uppstå mellan statens roll som reglerare och statens roll som ägare.

I de fall staten väljer att äga företag förutsätter det en aktiv ägarroll. Företagen ska ges i uppdrag att vara ledande när det gäller hållbar utveckling. Ägandet och förvaltningen måste vara transparenta, och målen för verksamheten måste vara entydiga och utvärderingsbara.

När det gäller försäljning av statliga företag vill jag betona att statlig utförsäljning bör ske på marknadsmässiga villkor. Ägarnas, dvs. skattekollektivets, intressen ska säkras. Försäljningarna ska ske till den som lämnar det ekonomiskt mest fördelaktiga budet. Att utifrån ideologiska motiv sälja till underpris är helt oacceptabelt.

De här aktuella motionerna innehåller förslag om återtagande av försäljningsbemyndiganden och förslag om ytterligare försäljning av företag. Dessa förslag är jag inte beredd att tillstyrka. Min motivering är dock en annan än utskottets. Samtliga här aktuella motioner avstyrks alltså i berörda delar.

4. SAS AB, punkt 2 (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:N256 av Ulf Holm m.fl. (MP) och

2011/12:N292 av Oskar Öholm (M).

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:N256 (MP) – att regeringen aktivt bör arbeta för att hitta en ny ägare till statens andel i SAS AB och att riksdagen bör uppmana regeringen att snarast möjligt inleda en försäljning.

SAS har länge haft stora ekonomiska problem. Staten har vid ett flertal tillfällen varit tvungen att gå in med ägartillskott. I februari 2009 bemyndigade riksdagen regeringen att delta i en nyemission på 1,3 miljarder kronor. Regeringen räknade då med att detta ägartillskott skulle vara tillräckligt för att SAS skulle bli konkurrenskraftigt. Det dröjde dock inte längre än till våren 2010 förrän regeringen föreslog att riksdagen skulle bemyndiga regeringen att delta i ytterligare en nyemission i SAS. Miljöpartiet föreslog vid båda tillfällena att riksdagen skulle avslå regeringens begäran om att delta i nyemissionerna. Företrädarna för Miljöpartiet menade att den affärsplan som bolaget hade presenterat för att klara neddragningarna medförde stora ekonomiska risker och att det inte var säkert att besparingsplanerna skulle komma att lyckas. SAS hade tidigare presenterat liknande planer som misslyckats.

Flygindustrin står också inför omfattande strukturella problem i form av stora och växande klimatutsläpp i Sverige och världen. Behovet av flygresor på korta och medellånga distanser kommer att minska när snabba tågförbindelser byggs ut.

Miljöpartiet har tidigare, i samband med behandlingen av regeringens proposition 2006/07:57 om försäljning av vissa statligt ägda företag (mot. 2006/07:N12), föreslagit att statens andel i SAS ska säljas. Partiet menade då att det är svårt att se någon samhällspolitisk nytta med att staten äger flygbolag. Tidigare, när verksamheten var ny och det var monopol åtminstone på inrikesflyget, fanns anledningar till statligt ägande. Nu är flygtrafiken konkurrensutsatt, och det statliga ägandet kan snarare vara en hämsko när det gäller att reglera och ställa hårdare miljökrav på flygtrafiken. Om en försäljning av statens andel i SAS hade genomförts våren 2007, hade frågan om att senare delta i nyemissioner inte varit aktuell. Jag menar att det var fel av regeringen att inte då ta tillfället i akt och sälja statens andel i SAS.

Jag anser vidare att det är av största vikt att vara försiktig med skattemedel och att staten inte bör ta på sig affärsrisker om det inte finns synnerliga skäl. Staten bör i huvudsak inte äga företag som finns på fungerande konkurrensutsatta marknader. Att delta i nyemissioner är förenat med stora affärsrisker, och det finns inget skäl till att staten äventyrar skattemedel i onödan. I stället bör regeringen aktivt arbeta för att hitta en ny ägare till SAS och sälja statens andel i bolaget. Det Sverige behöver investera i nu är förnybar energi, hållbar transportinfrastruktur, såsom spårväg och järnväg, och energieffektiviseringar. Sådana investeringar är viktigare än att fortsätta att hålla ett flygbolag under armarna.

Sammanfattningsvis står jag och Miljöpartiet fast vid att statens andel i SAS bör säljas. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att snarast möjligt inleda en försäljning. Med ett sådant beslut av riksdagen som jag förordar blir motion 2011/12:N256 (MP) helt tillgodosedd och tillstyrks. Även motion 2011/12:N292 (M) blir därmed tillgodosedd.

5. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag, punkt 3 (S, SD, V)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V) och Ingela Nylund Watz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkandena 2 och 4 samt

2011/12:N387 av Sven-Erik Bucht m.fl. (S).

Ställningstagande

Enligt vår mening – och i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:N345 (S) – har staten en viktig uppgift att på ett ansvarsfullt sätt värna, förvalta och utveckla de gemensamma tillgångar som de statliga företagen representerar. Staten bör värna och utveckla det långsiktiga ägandet och ägarstyrningen av företag med statligt ägande. Genom ett långsiktigt ägande ska de statliga företagen bidra till en värdeburen tillväxt.

Företag med statligt ägande fyller viktiga samhällsfunktioner och ska värnas och utvecklas. Genom att t.ex. behålla Vattenfall AB i statlig ägo får statsmakterna ett verktyg för att påskynda omställningen av energisystemet. Den svenska industrin är också beroende av en långsiktig och pålitlig energiförsörjning för att kunna behålla sin konkurrenskraft. Vattenfall i statlig ägo utgör en viktig pusselbit för den svenska industripolitiken. Det finns flera exempel på hur de statliga företagen fyller viktiga samhällsfunktioner, t.ex. gäller det Post Nord AB, SJ AB och Telia Sonera AB. Riksdagens beslut våren 2011 avseende Post Nord, som innebär ett avvisande av en börsnotering av bolaget, ger bättre förutsättningar för att utveckla en snabb och säker postservice i hela landet. Telia Sonera kontrollerar viktig strategisk infrastruktur som det fasta kopparnätet och stora delar av bredbandsnätet, tillgångar som inte bör säljas till privata eller utländska intressen. SBAB Bank AB kan, med rätt styrning, användas för att främja stabiliteten på bolånemarknaden.

Styrningen av de statliga bolagen måste hanteras långsiktigt och ansvarsfullt. Staten har i sin roll som en betydande företagsägare också ett omfattande ansvar inte bara för de enskilda företagen utan också för samhällsutvecklingen i stort. Därför anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att inleda en bred, parlamentarisk diskussion kring styrningen av de statliga bolagen.

Regeringen har, som redovisats, tillsatt en särskild utredare som ska lämna förslag till hur de verksamheter inom Regeringskansliet som ansvarar för förvaltningen av företag med statligt ägande bör bedrivas och organiseras.

Vi anser att regeringen i stället borde ha initierat en parlamentarisk översyn av den statliga ägarmodellen i syfte att utveckla de statliga företagen. Redan nu vill vi deklarerat vår starka kritik till eventuella framtida förslag, där effektiviteten går ut över den parlamentariska insynen och kontrollen av de statliga företagen. Vi kommer därför noga att följa och studera de förslag som presenteras av den särskilde utredaren.

De synpunkter vi nu har gett uttryck för ligger väl i linje med vad som anförs i motion 2011/12:N387 (S), där det påpekas att Sverige har ett flertal strategiskt viktiga och betydelsefulla statliga bolag, t.ex. LKAB, Vattenfall AB och Sveaskog AB. Grunden för dessa bolags verksamheter är olika naturtillgångar, såsom mineraler, vatten, skog och natur. Ägande av denna typ av naturtillgångar har betydelse för tillväxten och därmed för välfärden. För de orter där de aktuella bolagen har sin verksamhet är de också viktiga för sysselsättningen. Staten bör som ägare ta ett aktivt ägaransvar och ge bolagen uppdrag för att även en vidareförädling av de råvaror och nyttigheter som utvinns ska komma till stånd.

Riksdagen bör sammanfattningsvis göra ett tillkännagivande till regeringen om vikten att värna och utveckla det långsiktiga ägandet och ägarstyrningen av företag med statligt ägande och att värna de gemensamma tillgångar som företag med statligt ägande utgör. Hur detta ska omsättas i praktisk handling när det gäller regeringens förvaltning av statliga företag framgår av vad vi anfört. Därmed blir motionerna 2011/12:N345 (S) och 2011/12:N387 (S) tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks.

6. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag, punkt 3 – motiveringen (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Ställningstagande

I motionerna 2011/12:N345 och 2011/12:N387 (båda S) tas upp många väsentliga aspekter på statligt ägande och på statlig styrning av företag.

Jag menar att företag med statligt ägande kan fylla många viktiga samhällsfunktioner. För mig är dock statligt ägande av bolag inget självändamål. Jag ser det som ett medel för att uppnå angelägna samhällsmål. En aktiv statlig styrning är därför en nödvändighet.

Styrningen av de statliga bolagen måste hanteras långsiktigt och ansvarsfullt. Staten har i sin roll som en betydande företagsägare också ett omfattande ansvar inte bara för de enskilda företagen utan också för samhällsutvecklingen i stort.

Ett gemensamt mål för samtliga statligt ägda företag är, enligt min uppfattning, att vara ledande när det gäller hållbar ekologisk och social utveckling. Staten har i sin ägarpolitik gett uttryck för att de statliga företagen ska vara goda föredömen inom områden som miljö, etik och jämställdhet, men det är långt kvar från ord till handling.

Jag anser t.ex. att Vattenfall AB bör användas för att påskynda omställningen av energisystemen till 100 % förnybart och att Sveaskog AB ska ta ett större ansvar för att skydda gammelskog och biologisk mångfald, bl.a. genom att öka användningen av hyggesfria metoder i de statligt ägda skogarna.

Telia Sonera AB kontrollerar viktig strategisk infrastruktur, som det fasta kopparnätet och stora delar av bredbandsnätet, och ska se till att människor med fungerande telefoni inte förlorar möjligheten att kommunicera med omvärlden vid teknikbyten. SJ AB måste ges bättre förutsättningar att köra tåg till konkurrenskraftiga priser och erbjuda komfort samt ges ett samhällsuppdrag att verka för ett ökat tågresande med hög punktlighet och kvalitet för resor mellan alla delar av Sverige och till huvudorterna i Sveriges grannländer. SBAB Bank AB skulle med bättre styrning kunna användas för att främja stabiliteten på bolånemarknaden.

Inom dessa och fler områden finns det för närvarande brister.

Målen för de statliga bolagens verksamheter måste vara entydiga och möjliga att utvärdera. De ekologiska och sociala målen ska, liksom de ekonomiska målen, utvärderas och följas upp. Ägarrollen och förvaltningen ska hanteras på ett ansvarsfullt, transparent och tydligt sätt. Det statliga ägandet bör struktureras på ett sådant sätt att alla relevanta intressenter ges möjlighet att delta i förvaltning och styrning av bolagen för att underlätta den demokratiska kontrollen och möjligheten att utkräva ansvar. Detta är en förutsättning för att medborgarna så långt det är möjligt ska kunna granska hur rikets förvaltning av de gemensamma tillgångarna sköts.

Även ur dessa perspektiv återstår fortfarande mycket att göra vad det gäller den statliga styrningen.

Trots att jag delar mycket av det som anförs i de nämnda motionerna anser jag att riksdagsbeslut behöver vara tydligare formulerade för att ge önskvärd styrning av företag som staten helt eller delvis äger och som jag efterfrågar. De båda motionerna avstyrks därför i dessa delar.

7. Jämställdhet inom statliga företag, punkt 4 (S, MP, V)

av Jonas Eriksson (MP), Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Kent Persson (V) och Ingela Nylund Watz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:N345 (S) – att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om vikten av att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar inom företag med statligt ägande. Dessa företag ska vara ett föredöme i jämställdhetsarbetet och aktivt sträva efter att ta till vara de kompetenser som både kvinnor och män besitter. Detta bör framför allt gälla vid tillsättningar på chefspositioner. Vi håller med om det som regeringen säger i sin skrivelse om att det är av stor vikt att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar. Vi anser dock att ett tillkännagivande av riksdagen i frågan kan bidra till att öka takten i det arbete som redan pågår. Med ett sådant riksdagsbeslut blir den nämnda motionen tillgodosedd i berörd del och tillstyrks.

8. Vattenfall AB, punkt 6 (S)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S) och Ingela Nylund Watz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och 2011/12:N385 av Jörgen Hellman m.fl. (S) samt avslår motionerna 2011/12:MJ459 av Jan Lindholm (MP) yrkande 5, 2011/12:N221 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt 2011/12:N257 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som anförs i kommittémotion 2011/12:N343 (S) – att riksdagen bör göra ett tillkännagivande om vikten av att Vattenfall AB är en pådrivande aktör för att främja ett hållbart energisystem.

Vattenfall bör öka investeringarna i förnybar energi. Bolaget bör vara ledande i omställningen av energisystemet och pådrivande i energiomställningen i Sverige och Europa. Regeringen har sänkt ambitionerna för Vattenfall. Riksdagsbeslutet våren 2010 med anledning av propositionen om förtydligande av uppdraget för Vattenfall (prop. 2009/10:179, bet. 2009/10:NU23) innebär att Vattenfall inte längre ska vara ledande i energi-

omställningen utan endast vara ”ett av de bolag” som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Vi menade att det var att ta ett steg i fel riktning och ville i stället förtydliga Vattenfalls uppdrag som det ledande företaget i energiomställningen. Denna bedömning står vi fast vid.

Vi anser att Vattenfall ska vara en aktiv och pådrivande aktör för att påskynda den gröna omställningen av energisystemet. Den svenska industrin är också beroende av en långsiktig och pålitlig energiförsörjning för att kunna behålla sin konkurrenskraft. Vattenfall i statlig ägo utgör en viktig pusselbit för den svenska energi- och industripolitiken. Som det anförs i motion 2011/12:N385 (S) bör ambitionsnivån höjas för Vattenfall, och bolaget bör ta ett större ansvar för investeringar i ny teknik, i pilot- och demonstrationsanläggningar för förnybara energikällor och i effektivare elöverföring.

Riksdagen bör uppmana regeringen att vidta åtgärder för att Vattenfall ska vara en pådrivande aktör för att främja ett hållbart energisystem. Med ett sådant beslut blir de två nämnda motionerna tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. De övriga tre här aktuella motionerna avstyrks i motsvarande delar.

9. Vattenfall AB, punkt 6 (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N257 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 6 och avslår motionerna 2011/12: MJ459 av Jan Lindholm (MP) yrkande 5, 2011/12: N221 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2, 2011/12: N343 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och 2011/12: N385 av Jörgen Hellman m.fl. (S).

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i partimotion 2011/12:N257 (MP) anser jag att riksdagen bör uppmana regeringen att ge Vattenfall AB i uppdrag att ta fram en strategi för hur bolagets verksamhet ska ställas om till helt förnybar energi.

Miljöpartiet har i mer än tio år motsatt sig Vattenfalls engagemang i de tyska kolkraftverken. Det är inte endast en fråga som berör de människor som bor i de byar som Vattenfall river, utan det handlar också om klimat-

arbete och om att skapa ett hållbart energisystem. Svenska staten måste som ägare av Vattenfall ta ansvar för bolagets verksamhet även när den sker utomlands.

Ett resultat av Miljöpartiets krav på styrning av Vattenfall var att Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna 2005 enades om att göra ett tillägg i ägardirektivet till Vattenfall av följande lydelse: "Bolaget ska inom ramen för kravet på affärsmässighet vara ledande i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt hållbar svensk energiförsörjning." I efterhand kan det konstateras att denna formulering inte var tillräcklig. Vattenfalls ledning valde att tolka uppdraget snävt och menade att det bara gällde för verksamheten i Sverige och att det inte gällde dotterbolagen. Expansionen i europeisk kolkraft fortsatte, och bolaget fick därmed en dubbel standard. I Sverige började Vattenfall investera i förnybar energi, men i Tyskland och övriga Europa investerade Vattenfall i princip bara i kolkraft, naturgas (fossilgas) och kärnkraft. Det är värt att notera att verksamheten utomlands är betydligt större än den i Sverige. Ett resultat av bolagets expansion i Europa är att utsläppen av klimatgaser från Vattenfalls anläggningar uppgick till 90 miljoner ton 2010.

Vattenfall har fått kritik för sitt agerande, och våren 2010 lade regeringen fram en proposition om ett ändrat uppdrag för bolaget. Det nya uppdraget för bolaget har följande lydelse: "Vattenfall ska generera en marknadsmässig avkastning genom att affärsmässigt bedriva energiverksamhet så att bolaget tillhör ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion." Av regeringens motivering i propositionen framgick att Vattenfall ska vara ett av de ledande bolagen bland jämförbara bolag. Innebörden av detta är oklar, eftersom Vattenfall är ett av fyra-fem stora energibolag som alla har en fullständigt ohållbar produktionsstrategi. Jag anser att det är bra att se till bolagets hela verksamhet men att de nuvarande ägardirektiven ger för dålig styrning för att åstadkomma en omställning till produktion av förnybar energi.

Vattenfall presenterade i september 2010 en ny strategi för bolaget. Enligt denna ska bolaget fram till 2020 fokusera på vissa marknader, bl.a. den tyska, och minska utsläppen av klimatgaser från 90 till 65 miljoner ton. Strategin är dock mycket otydlig och bygger, förutom att delar av den utländska kol- och fossilgasproduktionen ska säljas, på introduktion av en viss del biobränslen i de tyska kolkraftverken och en höjning av effektiviteten. Ingen av de nämnda åtgärderna kan dock beräknas åstadkomma minskade utsläpp med 25 miljoner ton per år. Även om målet trots detta skulle uppnås skulle Vattenfall fortfarande 2020 släppa ut mer klimatgaser än vad hela Sverige gör. Att sälja den kolkraftsverksamhet som Vattenfall byggt upp i Tyskland till en annan ägare innebär ingen miljövinst. För tiden efter 2020 har Vattenfall inga mål för utsläppsminskning. Bolaget räknar med att fortsätta att använda brunkol och förlitar sig på tekniken med avskiljning och lagring av koldioxid (Carbon Capture and Storage,

CCS), trots att den både ekonomiskt och politiskt blir alltmer omöjlig att genomföra. Om CCS-tekniken skulle visa sig inte fungera kommer Vattenfalls strategi att falla, och kostnaderna för utsläppsrätter m.m. att bli höga.

Jag anser att Vattenfall behöver en tydligare strategi, där fokus sätts på ansvar och utveckling av energiproduktionen i Sverige, och att bolaget ska arbeta mot 100 % förnybar energi. Vattenfall ska agera ansvarsfullt, och i regioner där bolaget haft dominerande påverkan under en längre tid bör det aktivt medverka till en omställning av regionens energiproduktion. Det innebär ingen miljövinst om Vattenfall säljer sin kolkraft till en annan ägare som låter verksamheten fortsätta. Inriktningen måste därför vara avveckling. År 2010 ökade Vattenfall sina investeringar i fossil energi med 25 %, samtidigt som investeringarna i vindkraft minskade jämfört med året dessförinnan. Det är uppenbart att bolaget behöver skarpare mål och en strategi som inte är helt avhängig avskiljning och lagring av koldioxid.

Med hänvisning till det anförda föreslår jag att Vattenfall ska ges i uppdrag att ställa om hela sin verksamhet till att bli baserad helt på förnybar energi till 2030. Riksdagen bör göra ett tillkännagivande med denna innebörd. Därmed blir motion 2011/12:N257 (MP) helt tillgodosedd i berörd del och tillstyrks. Övriga fyra här aktuella motioner avstyrks i motsvarande delar.

10. Vattenfall AB, punkt 6 (V)

av Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:N221 av Kent Persson m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2011/12:MJ459 av Jan Lindholm (MP) yrkande 5,

2011/12:N257 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 6,

2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S) yrkande 5 och

2011/12:N385 av Jörgen Hellman m.fl. (S).

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i kommittémotion 2011/12:N221 (V) – att riksdagen bör göra ett tillkännagivande om dels kärnkraften och Vattenfalls affärer och miljömål, dels om ägardirektiv och styrdokument för Vattenfall.

Förbundskansler Angela Merkel meddelade i maj 2011 att Tyskland kommer att avveckla kärnkraften till 2022. Beslutet, som har en bakgrund i kärnkraftsolyckan i Fukushima våren 2011, är tvärtemot det beslut om en förlängning av produktionen av kärnkraftsel som fattades 2010. Den situation som Tyskland nu befinner sig i där kärnkraften ska avvecklas under stor brådska är ett scenario som Vänsterpartiet varnat för i Sverige. En olycka i Sverige skulle förmodligen leda till att kärnkraften fick avvecklas snabbt, ogenomtänkt och med dåliga alternativ. Vattenfall äger kärnkraftverk i Tyskland vilka bolaget investerat tungt i, men som nu står stilla och som med all sannolikhet inte kommer att få öppnas. Detta betyder förluster för Vattenfall med ett antal miljarder kronor. Vattenfall köpte det holländska energiföretaget Nuon för 100 miljarder kronor, vilket får betecknas som ett överpris, och köpet gjorde Vattenfall till störst i Europa vad gäller koldioxidutsläpp. Detta är exempel på en utveckling som strider mot de miljömässiga mål som Vattenfall har att verka under och som riksdagen genom ett tillkännagivande om kärnkraften och Vattenfalls affärer och miljömål bör uppmana regeringen att vidta åtgärder för att komma till rätta med.

Den formella styrningen av ett statligt bolag kan utövas endast på bolagsstämman, som fattar beslut om ägardirektiv, bolagsordning och eventuella avtal mellan staten och bolaget. Ju bättre målbeskrivningar och kontrollverktyg som regering och riksdag utformar, desto större är möjligheten att förhindra att en företagsledning skaffar sig en egen agenda som inte stämmer överens med ägarens. Jag anser att ägardirektiven för Vattenfall måste utvecklas och bli tydligare. Den nuvarande bolagsordningen för Vattenfall är kortfattad och fri för tolkningar, och jag menar att bolagsordningens text måste utvecklas. Följande bör finnas med i en ny bolagsordning:

Vattenfall ska fortsätta vara ett helstatligt bolag. Vattenfall och dess dotterbolag ska bedriva energiproduktion som står i överensstämmelse med de miljömål som antagits av riksdagen. Vattenfall ska vara det ledande energiföretaget i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt affärsmässigt uthållig energiförsörjning inom samtliga de geografiska områden där bolaget är verksamt. Vattenfall ska genomföra en övergång till hållbar energiproduktion baserad på förnybara energikällor.

Dessutom bör det finnas följande särskilda paragrafer:

1. Bolaget ska ta aktiv del i omställningen av energisystemet och öka sin förnybara produktion i Sverige. Konkreta mål för detta ska preciseras till 2020, 2030 och 2050.
2. Bolaget ska sätta upp konkreta mål för utsläppsminskningar och relatera dessa till målen inom handelssektorn.
3. Bolaget ska stoppa alla investeringar i fossilkraft och kärnkraft och upprätta en konkret plan för utförsäljning av fossilkraft utanför Sverige. CCS-arbetet ska fortsätta.
4. Vattenfalls kärnkraftsägande utomlands ska avvecklas genom nedläggning.

5. Styrelsen och ägaren måste ta aktiv del i vilka s.k. CDM-projekt som bör ingå i Vattenfalls CDM-portfölj. (CDM står för Clean Development Mechanism och är en av de mekanismer som definieras i Kyotoprotokollet.)

6. Vattenfall ska öka andelen forskning om förnybart utifrån hela Vattenfalls forskningsbudget. Bolaget ska öronmärka vinster till miljöfonder med konkreta mål, såsom utveckling av miljöteknik, forskning och utveckling och utbyggnad av förnybar kraftproduktion.

7. De svenska ägarna – staten/svenska folket – måste få ökad och förbättrad information och insyn i fråga om utlandsinvesteringarna.

8. Vattenfall ska inte bedriva påverkansarbete för kärnkraft i Sverige, Tyskland, England eller andra länder.

9. Bolaget ska göra en översyn av etableringen av havsbaserad vindkraft och ta fram en plan för hur mer sådan kraftproduktion kan etableras inom elcertifikatsområdet Sverige/Norge för att balansera satsningen i Storbritannien.

Vidare bör styrdokument för styrelse och ledning tas fram i enlighet med vad som redovisas i motion 2011/12:N221 (V).

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen ska uppmana regeringen att vidta åtgärder så att vad jag här har förordat dels om kärnkraften och Vattenfalls affärer och miljömål, dels om ägardirektiv och styrdokument för Vattenfall kommer till stånd och blir genomfört. Därmed blir motion 2011/12:N221 (V) helt tillgodosedd och tillstyrks. Övriga fyra här aktuella motioner avstyrks i motsvarande delar.

11. Statligt ägd skog, punkt 7 (V)

av Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:MJ332 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser – i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:MJ332 (V) – att riksdagen bör göra ett tillkännagivande om statligt ägd skog, med innebörden att det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag. Jag menar att staten bör bedriva ett aktivt förvaltarskap över sina skogsområden. Det nya skogsbolag som jag anser bör inrättas bör inte ha avkastning som främsta mål utan en hållbar användning av skogens resurser. De nuvarande vinstkraven gör det ytterst svårt för statliga skogsbolag och förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Det nya bolaget bör också åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Staten

bör även fortsättningsvis svara för att tillhandahålla ersättningsmark vid skydd av värdefull natur även ovan odlingsgränsen och då i samråd med rennärningen.

Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att vidta åtgärder så att det statliga ägandet av skogsområden samlas i ett bolag. Därmed blir motion 2011/12: MJ332 (V) tillgodosedd i berörd del och tillstyrks.

12. Sveaskog AB:s jaktarrenden, punkt 8 (S, SD, V)

av Lars Johansson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Ann-Kristine Johansson (S), Börje Vestlund (S), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V) och Ingela Nylund Watz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:N265 av Helén Pettersson i Umeå och Maria Stenberg (båda S).

Ställningstagande

Vi anser – i likhet med vad som anförs i motion 2011/12:N265 (S) – att riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att Sveaskog AB:s priser på jaktarrenden ska vara rimliga och inte marknadsledande. Under den senaste tiden har Sveaskog genomfört betydande höjningar av sina jaktarrenden i de norra delarna av landet. I vissa fall har prishöjningarna varit flera hundra procent, vilket i kombination med höga avgifter för att fälla älg har gjort att allt fler jägare och jaktlag inte längre har råd att förlänga sina arrenden. Det finns exempel på när priset per fälld älg närmar sig 35 000–40 000 kr, och då är det omöjligt för de allra flesta att fortsätta jaga.

Sveaskog ser uppenbarligen inte detta som något större problem, då det har funnits andra personer än de som bor i området som bolaget kan sälja jaktarrendena till. De jägare och jaktlag som under lång tid har arrenderat marker i den del av landet som de bor i tar dock oftast ett stort ansvar för de marker de jagar på och de viltstammar som de förvaltar. Att arrendera ut marken till de jägare och jaktlag som har råd att betala riskerar att minska långsiktigheten i viltstammarnas förvaltning, vilket kan öka beteskadorna. För att komma till rätta med dessa borde Sveaskog vara mån om att beståndet av älg på bolagets marker tas om hand på bästa sätt och med kontinuitet. Ett statligt bolag som Sveaskog bör inte driva upp priserna på jaktarrenden så att de människor som bor i områdena inte har råd att fortsätta arrendera. Sveaskog bör i stället värna dem som tar ansvar för långsiktighet och god viltvård och ge förutsättningar för människor att bo kvar i glesbygd.

Med hänvisning till det anförda anser vi att riksdagen genom ett tillkännagivande bör uppmana regeringen att agera så att Sveaskogs priser på jaktarrenden blir rimliga och inte marknadsledande. Därmed blir motion 2011/12:N265 (S) tillgodosedd och tillstyrks.

Särskilda yttranden

1. SAS AB, punkt 2 (SD)

Lars Isovaara (SD) anför:

Jag vill erinra om att jag under den föregående förslagspunkten i en reservation har förordat att försäljningsbemyndigandet för bl.a. SAS AB ska återkallas till dess att regeringen har presenterat en hållbar strategi för det statliga ägandet. Oberoende av hur utfallet av riksdagens beslut under den föregående förslagspunkten blir anser jag att de båda här aktuella motionerna bör avslås. Visserligen skiljer sig min motivering till detta ställningstagande från utskottets, men jag väljer att endast notera detta i ett särskilt yttrande.

2. Allmänt om ägarstyrning av statliga företag, punkt 3 (MP)

Jonas Eriksson (MP) anför:

I den händelse mitt förslag till ställningstagande i frågan om ägarstyrningen av statliga företag (reservation 6) avvisas i den förberedande voteringen i kammaren vill jag deklarerat min avsikt att i den sista röstningsomgången avstå från att delta.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2010/11:140 2011 års redogörelse för företag med statligt ägande.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:MJ332 av Jens Holm m.fl. (V):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statligt ägd skog.

2011/12:MJ459 av Jan Lindholm (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvaret för att statligt ägda bolags investeringar bidrar till att minska utsläppen av koldioxid till atmosfären.

2011/12:N221 av Kent Persson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kärnkraften, Vattenfalls affärer och miljömål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ägardirektiv och styrdokument för Vattenfall.

2011/12:N234 av Johan Forssell och Margareta Cederfelt (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försäljning av statliga bolag.

2011/12:N256 av Ulf Holm m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens andel i SAS ska avyttras.

2011/12:N257 av Åsa Romson m.fl. (MP):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge i uppdrag till Vattenfall att ta fram en strategi för hur bolagets verksamhet ska ställas om till helt förnybar energi.

2011/12:N262 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lönesättning i statliga bolag.

2011/12:N265 av Helén Pettersson i Umeå och Maria Stenberg (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveaskogs arrendepriiser ska vara rimliga och inte marknadsledande.

2011/12:N292 av Oskar Öholm (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statens ägande i SAS AB.

2011/12:N305 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försäljningen av Lernia AB.

2011/12:N343 av Lars Johansson m.fl. (S):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att Vattenfall är en pådrivande aktör för att främja ett hållbart energisystem.

2011/12:N345 av Lars Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen för företag med statligt ägande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att värna och utveckla det långsiktiga ägandet och ägarstyrningen av företag med statligt ägande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att dra tillbaka regeringens bemyndigande att sälja den kvarvarande aktieposten i Nordea.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att värna de gemensamma tillgångarna som företaget med statligt ägande utgör.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att öka andelen kvinnor i företagsledande befattningar inom företag med statligt ägande.

2011/12:N385 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Vattenfall och energipolitiken.

2011/12:N387 av Sven-Erik Bucht m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt statligt ägande och ägarstyrning i statliga bolag.

2011/12:N413 av David Lång och Mikael Jansson (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de bemyndiganden som regeringen har att sälja statliga bolag återkallas till dess att regeringen presenterat en hållbar strategi för det statliga ägandet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statliga inkomster som kommer av aktieutdelningar från statliga bolag eller försäljning av statlig egendom ska användas till att utöka det statliga engagemanget i viktiga svenska samhällsfunktioner.

BILAGA 2

Företag med statligt ägande

	Ägarandel %	Resultatkrav
Finansdepartementet		
AB Bostadsgaranti	50	Ja
AB Göta kanalbolag	100	Nej
AB Svensk Bilprovning	52	Ja
AB Svensk Exportkredit	100	Ja
AB Svenska Spel	100	Ja
Akademiska Hus AB	100	Ja
Arbetslivsresurs AR AB ¹	100	Ja
Ersättningsmark i Sverige AB ²	100	Ja
Fouriertransform AB	100	Ja
Green Cargo AB	100	Ja
Infranord AB (tidigare Banverket produktion)	100	Ja
Jernhusen AB	100	Ja
Lernia AB	100	Ja
LKAB	100	Ja
Metria AB (tidigare division inom Lantmäteriet) ³	100	Ja
Nordea Bank AB	13,5	Ja
Post Nord AB	60,7	Ja
Preaktio AB (tidigare V&S Latin America AB) ⁴	100	Ja
RISE Research Institutes of Sweden Holding AB	100	Nej
Samhall AB	100	Nej
SAS AB	21,4	Ja
SBAB Bank AB	100	Ja
SJ AB	100	Ja
SOS Alarm Sverige AB	50	Ja
Specialfastigheter Sverige AB	100	Ja
Sveaskog AB	100	Ja
Svenska rymdaktiebolaget	100	Ja
Svenska Skeppshypotekskassan	100	Nej
Svevia AB	100	Ja
Swedavia AB	100	Ja
Telia Sonera AB	37,3	Ja
Teracom Group AB	100	Ja
Vasallen AB	100	Ja
Vattenfall AB	100	Ja

¹ Såldes i augusti 2011.² Bildades i april 2011.³ Bildades i maj 2011.⁴ Vilande bolag.

	Ägarandel %	Resultatkrav
Vectura Consulting AB	100	Ja
Zenit Shipping AB ⁵	100	Nej
Justitiedepartementet		
Miljömärkning Sverige AB	10	Nej
Utrikesdepartementet		
A/O Dom Shvetsii	36	Nej
Swedfund International AB	100	Nej
Socialdepartementet		
Apoteket AB	100	Ja
Apotekens Service AB	100	Nej
Apoteksgruppen i Sverige Holding AB	100	Ja
Apotek Produktion & Laboratorier AB	100	Ja
Statens Bostadsomvandling AB	100	Nej
Swedesurvey AB	100	Nej
Systembolaget AB	100	Ja
Utbildningsdepartementet		
European Spallation Source ESS AB	74	Nej
Miljödepartementet		
AB Svenska Miljöstyrningsrådet	85	Nej
Näringsdepartementet		
Almi Företagspartner AB	100	Nej
Arlandabanan Infrastructure AB	100	Nej
Botniabanan AB	91	Nej
Inlandsinnovation AB	100	Ja
Innovationsbron AB	83,7	Nej
Norrland Center AB ⁶	33,3	Nej
Svensk-danska broförbindelsen Svedab AB	100	Nej
Swedish National Road Consulting AB	100	Ja
Visit Sweden AB	50	Nej
Kulturdepartementet		
Kungliga Dramatiska Teatern AB	100	Nej
Kungliga Operan AB	100	Nej
Voksenåsen A/S	100	Nej

⁵ Under avveckling.

⁶ Likviderades i december 2010.